

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 39.

Måndagen den 20 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 18 innevarande månad bordlagda memorial nr 36 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 118—126.

Vid föredragning af statsutskottets den 18 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 127, angående kostnaderna för svensk författningssamling, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets den 18 i denna månad bordlagda utlåtande nr 128.

Vid föredragning af statsutskottets den 18 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 129, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående löneförbättring åt andra läraren i byggnadslära vid Chalmers tekniska läroanstalt, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Om mot-
tagande af
gåfva för an-
skaffning af
en pansarbåt.*

Föredrogs statsutskottets den 18 i denna månad bordlagda utlåtande nr 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående Riksdagens samtycke till antagande af ett utaf Svenska pansarbåtsföreningen gjordt erbjudande af medel för anskaffning af en pansarbåt.

Föreliggande utlåtande hade följande lydelse:

»I en den 15 maj 1912 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition (nr 273) har, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden för samma dag, Kungl. Maj:t, som genom särskildt beslut samma dag förklarat sig för sin del beredd att antaga ett af Svenska Pansarbåtsföreningen afgifvet erbjudande att under viss förutsättning tillhandahålla statsverket de belopp, som erfordras för byggande af en pansarbåt af i erbjudandet angifven beskaffenhet samt dess behöriga bestyckning och utrustning, däri inbegripen 1½ ammunitionsutredning, allt i den mån dessa belopp enligt upprättade leveranskontrakt förfalla till betalning eller eljest erfordras för utgifternas bestridande, föreslagit Riksdagen att lämna sitt samtycke till antagandet af nämnda erbjudande.

Då Kungl. Maj:t ansett sig böra inhämta Riksdagens samtycke till mottagande af Svenska Pansarbåtsföreningens omförmälda gåfva till svenska staten, får utskottet, under uttalande af att utskottet synnerligen högt uppskattar den omfattande offervillighet och det stora, fosterländska intresse för landets försvar, hvarom sammanskjutandet af denna storartade gåfva bär vittne, gifvetvis utan tvekan hemställa, att Riksdagen må lämna sitt samtycke till antagandet af ifrågavarande, af Svenska Pansarbåtsföreningen afgifna erbjudande.

Herr vice talmannen: Herr talman, mina herrar! När 1911 års riksdag på grund af kungl. proposition beslutat, att snarast möjligt skulle påbegynnas byggandet af en pansarbåt af F-typen, och för ändamålets vinnande beviljat erforderligt anslag, ansåg sig regeringen berättigad till att åsidosätta detta beslut utan att underställa denna sin åtgärd Riksdagens pröfning. Men när genom mer än hundra tusen svenska medborgares offervillighet hopbragts en tillräcklig summa för att utan omkostnad för staten sagda rigsdagsbeslut måtte utan dröjsmål kunna verkställas, och när denna gåfva, som var ämnad att bereda åt landets försvar en afsevärd tillökning i styrka, och som långt öfver landets gränser beredt ära åt Sverige, när denna gåfva erbjudes åt Kungl. Maj:t, så anser sig regeringen behöfva begära Riksdagens samtycke till den märkliga stora gåfvans mottagande. Sådan politik förstår jag mig ej på. Däremot skulle jag väl förstått, om regeringen utan dröjsmål och utan omgång begagnat sitt prerogativ såsom hela svenska folkets regering för att med glädje till alla

dem, som åstadkommit den härliga gåfvan, frambära det tack, som går fram ur svenska hjärtans djup, och om den icke onödigtvis uppsköte en enda dag att sätta i verket det arbete, som gåfvan afsett att åstadkomma. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Om mottagande af gåfva för anskaffning af en pansarbåt.
(Forts.)

Herr Ericson, Hans: Herr talman! Den fosterländska gärning, som fullbordades, då Svenska pansarbåtsföreningen till landets regering öfverlämnade sin storslagna gåfva, kommer förvisso att under långa tider framåt stå som en ljuspunkt i svenska flottans häfder. Ty den har gifvit ett kraftigt vittnesbörd om, att Sveriges folk ännu i våra dagar känner, att vår sjödugliga örlogsflotta äger en mycket stor betydelse för landets försvar, och den har visat, att det svenska folket i detta hänseende ännu sätter sin lit till sakkunskapen hos svenske män. Herr talman! Det måste för vår örlogsflotta kännas uppmuntrande att i dessa bistra tider röna ett erkännande sådant, som det svenska folket nu genom pansarbåtsföreningen gifvit.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 18 innevarande månad bordlagda memorial nr 3, med hemställan om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och lagutskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets den 18 innevarande maj bordlagda betänkande nr 46.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 18 i denna månad bordlagda memorial nr 47, i anledning af Riksdagens beslut rörande bevillningsutskottets memorial nr 39, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 25, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i 8, 39 och 52 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften dels ock i ämnet väckta motioner.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets den 18 innevarande maj bordlagda memorial nr 44.

Vid föredragning af bankoutskottets den 18 i denna månad bordlagda memorial nr 45, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos lagutskottets nedannämnda, den 18 innevarande maj bordlagda memorial:

nr 64, angående arfvode åt den, som inom lagutskottet såsom sekreterare biträdt vid behandlingen af dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 22 med förslag till lag om ändring i vissa delar af utsokningslagen och nr 57 med förslag till ändrad lydelse af 154 och 156 §§ samma lag, dels ock justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändrade bestämmelser i fråga om sättet för kungörande af utmätt lös egendoms försäljning.

Utskottets hemställan bifölls.

nr 65, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande nr 53 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen samt till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), dels ock en i anledning däraf väckt motion.

Utskottets hemställan bifölls, för såvidt den angick Första kammaren.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande den 18 innevarande maj bordlagda ärenden, nämligen lagutskottets utlåtanden och memorial nr 66—68, jordbruksutskottets utlåtanden nr 98—102, första särskilda utskottets utlåtanden nr 4—8, Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 22 äfvensom Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 19.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 14 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande nr 73, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande af den högre skogsundervisningen m. m. äfvensom åtskilliga i ämnet väckta motioner.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

I en till Riksdagen den 15 mars 1912 aflåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 73, hade Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att, med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, *ej mindre* medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

än äfven

såväl anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa:

dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar, samt

dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

som ock föreskrifva, att ofvannämnda belopp, tillhopa 728,700 kronor, finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskotteras för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras.

I anledning af ifrågavarande proposition hade inom Riksdagen väckts sex särskilda motioner, hvari föreslagits,

i motionen nr 96 i Första kammaren af herr *Fahlén*, att Riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition behagade besluta sådan ändring i de föreslagna allmänna grunderna för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, att i stället för den föreslagna särskilda förberedande kursen de nuvarande förberedande skogsskolorna vid Omberg och Kloten eller i hvarje fall den ena af dem måtte bibehållas, dock med de ändringar i organisation och arbetssätt, som för ett intimt samarbete med skogshögskolan och bästa utnyttjande af lärotiden kunde finnas erforderliga;

i motionen nr 97 i Första kammaren af herr *Barthelson* och nr 275 i Andra kammaren af herr *Ekerot*, sammanstående, att Riksdagen ville för sin del besluta den ändring i den kungl. propositionen angående ordnandet af den högre skogsundervis-

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

ningen m. m., att en professur i ämnesområdet skogszoologi, särskildt skogsentomologi jämte läran om sötvattensfiskarna måtte inrättas vid den föreslagna skogshögskolan med enahanda aflöningsförmåner och villkor för dessas åtnjutande, som för skogshögskolans professorer i den kungl. propositionen föreslagits; i motionerna nr 98 i Första kammaren af herr *Tamm* och nr 276 i Andra kammaren af herr *Ekerot*, sammanstämmande, att Riksdagen, i samband med besluts fattande rörande Kungl. Maj:ts proposition nr 73, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning till Riksdagen inkomma med förslag till en tillfredsställande undervisning i nationalekonomi för eleverna vid skogshögskolan, samt i motionen nr 277 i Andra kammaren af herr *Lindhagen*, att Riksdagen, i sammanhang med afgörandet af propositionen angående ordnande af den högre skogsundervisningen m. m., måtte besluta hos Kungl. Maj:t begära ett öfvervägande, huruvida ej undervisning äfven borde och kunde meddelas rörande skogens och markernas sociala betydelse i olika afseenden för den fattigare ortsbefolkningen eller med andra ord därom, att hänsynen till människorna ej finge och ej heller behöfde undanskymmas af omtanken för skogsbestånden.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt,

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i stadsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen med af utskottet angifna jämkningar däri,

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en högre skogsundervisningsanstalt samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område, innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å norra Djurgården;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogsundervisningsanstalten med därtill hörande yttre anläggningar;

c) föreskrifva, att ofvannämnda belopp, 693,900 kronor, finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskottas för att sedermera ersättas af de medel, som inflöte genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att herr Fahléns motion finge anses besvarad genom hvad ofvan anförts;

III. att herr Barthelssons motion och herr Ekerots motion nr 275 likaledes finge anses besvarade genom hvad ofvan anförts;

IV. att herr Tamms motion och herr Ekerots motion nr 276 ej måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd; samt

V. att likaledes herr Lindhagens motion icke måtte föranleda någon vidare åtgärd af Riksdagen.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Reservationer hade afgifvits

1:o) af herr *D. Persson* i Tällberg, *P. N:son Bosson* och *C. L. Olausson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i stadsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en högre skogsundervisningsanstalt samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å norra Djurgården;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogsundervisningsanstalten med därtill hörande yttre anläggningar, och dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

c) föreskrifva, att ofvannämnda belopp 728,700 kronor finge af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskottas för att sedermera ersättas af de medel, som inflyta genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att herr Fahléns motion icke måtte föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd;

III. att ej heller herr Barthelssons motion och herr Ekerots motion nr 275 måtte föranleda någon vidare åtgärd från Riksdagen;

IV. att icke heller herr Tamms motion och herr Ekerots motion nr 276 måtte föranleda till någon Riksdagens vidare åtgärd; samt

V. att likaledes herr Lindhagens motion icke måtte föranleda någon vidare åtgärd af Riksdagen;

2:o) af friherre *G. L. De Geer* och herr *C. G. Barthelson*, hvilka i hufvudsak instämt i *D. Perssons* i Tällberg m. fl. reservation;

3:o) af herr *A. T. Odelberg* som hemställt,

I. att Riksdagen måtte, med afslag å i statsrådsprotokollet

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen,

a)
b)
c)
II
III
IV
V

} lika med utskottets förslag;

4:o) af herrar *G. Tamm* och *V. A:son Ekerot*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa:

I. att Riksdagen måtte, med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen med vissa angifna jämkningar däri,

a) medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m. finge under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämde, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område, innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten *Frescati* å norra *Djurgården*;

b) anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar;

c) föreskrifva, att ofvannämnda belopp, 693,900 kronor, må af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskottas för att sedermera ersättas af de medel, som inflyta genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse nr 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skulle enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras;

II. att de af herrar *Fahlén*, *Barthelson*, *Tamm*, *Ekerot* och *Lindhagen* väckta motionerna finge anses besvarade genom hvad ofvan anförts;

5:o) af herr *A. H. Fahlén*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hafva följande lydelse:

»Såsom i det ifrågavarande proposition — — (=utskottet) — — meddelade undervisningen kan fullt uppbära benämningen högskola.

I afseende å undervisningens ordnande — — (=utskottet) — — ej kan förbigås.

Beträffande den af departementschefen tillstyrkta staten för den tilltänkta undervisningsanstalten har utskottet i anslutning till hvad ofvan sagts rörande densammans organisation och jämväl med hänsyn till de af departementschefen uppställda kompetensvillkoren för de blifvande lärarna velat uttala, att det synts utskottet lämpligt att för närvarande stanna vid de aflöningsbelopp,

som föreslagits af löneregleringskommittén. Härjämte torde staten böra undergå de ytterligare jämkningar, som kunna finnas erforderliga på grund af ofvan ifrågasatta ändring, beträffande den föreslagna förberedande kursen. Och vill utskottet dessutom i detta sammanhang etc. (= utskottet till slut);»

6:o) af herr *E. A. Lindblad*, som hemställt, att löneregleringskommitténs förslag till lön åt professorerna måtte vinna beaktande;

7:o) af herr *A. Pers* i fråga om motiveringen; samt

8:o) af herr *P. Hellström* och grefve *A. H:son Wachtmeister* mot vissa delar af motiveringen.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

Herr statsrådet Petersson: Herr talman, mina herrar! En bättre ordnad skogsundervisning än den, vi för närvarande hafva, har länge varit inte bara önskvärd, utan man har känt behovet däraf som en tvingande nödvändighet. Om det nuvarande tillståndet kan man säga, att det svarar på intet sätt emot de stora uppgifter, som den högre skogsundervisningen i vårt land har, det svarar ej mot den betydelse, som skogshushållningen här i landet har för landets och folkets ekonomi. Behovet af förändringar i detta afseende och förbättringar har också vid upprepade tillfällen gjort sig hördt inom Riksdagen. Samma behof har gjort sig hördt också ute i landet bland de skogsintresserade. Det var med anledning af dessa förhållanden, som Kungl. Maj:t redan 1906 uppdrog åt på detta område sakkunnige och förfarna personer att uppgöra ett förslag till ett bättre ordnande, en omorganisation af den högre skogsundervisningen. Detta förslag, som, om jag ej missminner mig, redan 1908 aflämnades till Kungl. Maj:t, har sedan undergått pröfning och granskning af åtskilliga myndigheter och bland dem statens domänstyrelse. Det är på grundvalen af detta förslag och på grundvalen af de sedermera afgifna yttrandena af olika korporationer, som det förslag, som nu har blifvit framlagdt för Riksdagen och som är föremål för behandling i dag, blifvit byggdt. Jag vill ej säga och det kan ej heller sägas, att detta är ett fullständigt upptagande af det ursprungliga af de sakkunniga uppgjorda förslaget. Det finnes åtskilliga afvikelser, men dessa äro, som jag tror mig kunna utan fara för öfverdrift påstå, afgjorda förbättringar, i all synnerhet ur rent ekonomisk synpunkt, så mycket mer som detta större hänsynstagande till de ekonomiska synpunkterna kunnat göras, utan att man inkräktat på undervisningens kraf.

Det utskottsutlåtande, som nu föreligger, är ej något enigt utskottsutlåtande. Det kan man ej säga; däruti har en af reservernerna, som påpekat detta förhållande, fullkomligt rätt, men man kan ändå tydligt skönja ett fåtal bestämda hufvudlinjer. Det är ej så stor splittring, om man vill närmare penetrera saken och gå in i densamma, som det vid första påseendet ser ut att vara.

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

Om jag då först börjar med själfva anslagsfrågan, penningefrågan, hvad byggnaderna beträffar, så ber jag att få framhålla hvad som framgår vid närmare granskning af utskottets förslag, att det är fullständig enighet rörande såväl tomten, där den blifvande skogshögskolan skulle uppföras, som ock om det belopp, som af Kungl. Maj:t äskats för att uppföra byggnaderna här i Stockholm för den blifvande skogshögskolan. Däremot är det oenighet och två linjer i fråga om de föreslagna kostnaderna för byggnader på Malingsbo. Där har utskottet gått på en linje och åtskilliga reservanter på en annan. Utskottet har gått på den linjen att för närvarande afstyrka anslaget för byggnader vid Malingsbo, och detta afstyrkande står i samband med utskottets ståndpunkt i fråga om den föreslagna förberedande kursen, som jag kommer till längre fram. De båda sakerna stå i ett omedelbart sammanhang med hvarandra — visserligen icke på så sätt, att man skulle undvika kostnad för byggnader, vare sig vid Malingsbo eller på annat ställe, om man vill gå den väg utskottet går. Tvärtom torde man, om man bestämmer sig för den vägen, bli tvingad att ikläda sig betydligt större och ökade kostnader, än om man går den vägen Kungl. Maj:t föreslagit i afseende å den förberedande kursen och i afseende å byggnaderna vid Malingsbo. Emellertid framträder i denna fråga två olika ståndpunkter.

Går jag så ifrån dessa anslagsäskanden till själfva organisationsfrågan, så kan man där urskilja tre olika ståndpunkter, om jag bortser från åtskilliga smärre nyanseringar i själfva organisationsfrågan. Sålunda tre hufvudlinjer. Utskottets, det är bifall till de af Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för organisationen med vissa jämkningar. Den andra ståndpunkten, som företrädes af fem reservanter, den yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag i afseende å organisationen och grunderna därför. Den reservationen är afgifven af herr Daniel Persson, utskottets ordförande, m. fl. Den står i fullständig öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, om man undantager ett uttalande i motiveringen. Slutligen ha vi den tredje ståndpunkten, som företrädes af herr Odelberg. Denne ställer sig i afseende å organisationsfrågan på den rent negativa linjen och yrkar rent afslag å grunderna för organisationen af den undervisningsanstalt, som är afsedd att inrymmas i dessa byggnader, för hvilka äfven herr Odelberg vill, att medel skola ställas till förfogande. Hvilka äro då dessa jämkningar, som utskottet har föreslagit? Ja, svaret på den frågan får man, om man går till motiveringen, och det är därför jag i detta fall måste gå till utskottets motivering. Det är egentligen tre invändningar, som utskottet har gjort mot organisationen, tre anmärkningar. Den första är den, att utskottet ej för närvarande vill vara med om att ge denna undervisningsanstalt namnet eller karaktären af högskola. Den andra invändningen är, att utskottet

har åtskilligt att säga emot den lägre kursen och dess förläggande till skogshögskolan och dess lokaler. Utskottet anser, att det åtminstone ej bör på något sätt definitivt afgöras, att denna lägre kurs skall vara inrymd i den högre undervisningsanstaltens lokaler, eller att något »samröre» med högskolan skall sökas. Och den tredje invändningen, som väl torde vara utskottets kanske väsentligaste äfven om ej betydelsefullaste — det är kanske den, som har omkring sig samlat de flesta af utskottets ledamöter — det är den, som vill ha en annan och längre förberedande kurs än den, som är föreslagen i det kungl. förslaget. Den vill ha en förberedande kurs till tid och omfång ungefär liknande den, som för närvarande finnes.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*
(Forts.)

Jag skall nu be att först få något fästa mig vid den första af dessa invändningar, nämligen den, som gäller frågan: Högskola eller icke högskola? Jag vill då genast erkänna, att utskottet icke har afvisat tanken på en skogshögskola, tanken på att lägga den högre skogsundervisningen på ett verkligt högskoleplan. Utskottet har ej afvisat tanken därpå, men det har sagt, att hvad som nu föreslagits det är i hvarje fall icke någon högskola, det är ej annat än på sin höjd ett öfvergångsstadium, och utskottet går så långt, att det till och med säger, att detta förslag icke kan betecknas som något annat eller ha någon annan innebörd, än att undervisningen skulle i viss mån inskränkas. Jag skall härvidlag be att få citera detta uttalande ordagrant, så att kammaren utöfver den kunskap, som den redan inhämtat af utskottsutlåtandet, får höra hvad här verkligen står. »Emellertid», säger utskottet, »synes det utskottet, som om den högre skogsundervisning, hvilken enligt det förevarande förslaget nu skulle åvågbringas, och som i det stora hela egentligen ej torde innebära annan förändring beträffande den nuvarande skogsmannautbildningen, än att densamma till tiden och måhända äfven i andra afseenden något inskränkts, icke kan anses fylla måttet å verklig högskoleundervisning utan fastmer är att betrakta såsom ett öfvergångsstadium till en framtida högskola». Så har nu utskottet karaktäriserat detta förslag. Ja, mina herrar, »öfvergångsstadium» — det tycker jag vi hafva haft i denna undervisningsfråga under mycket lång tid. Hvad har det varit annat denna successiva utveckling, som har ägt rum under det sista århundradet, sedan 1828 eller närmast kanske 1829, då det nuvarande institutet flyttade in på den lägenhet, där det nu bor, »Stora blå porten»? Det har varit en successiv utveckling, öfvergångsstadier till en verklig högskola, men den successiva utvecklingen har visserligen gått i den riktningen, att anslagen ha måst ökas undan för undan. Ja, en gång, jag tror det var 1871, gjordes visserligen en förändring i det då bestående, om hvilken man kan säga, att det var ett steg baklänges, icke framåt. Ty då minskades verkligen anslaget till institutet, och ej blott det skedde, utan det till och

Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
dervisningen
m. m.
(Forts.)

med drogs in lärarekrafter i själfva hufvudämnet: skogshushållning. Men man fann ganska snart, att man gått baklänges, och att det var omöjligt att fortsätta på den vägen, utan man fick taga steget tillbaka och öka på anslaget. Nu har man, som vi veta, visserligen ett anslag till skogsinstitutet, som är ej så obetydligt. Det är, tror jag, 59,000 kronor och några hundra, men själfva skolans nivå, den står ändå ungefär på samma ståndpunkt, och lärare tillsättningarna, det vill säga hela ordningen för dem, såväl som aflöningsförhållandena äro för närvarande så ställda, att de ej innebära några garantier för, att man på dessa viktiga poster kan få så utmärkta och framstående personer, som denna undervisning verkligen kräver.

Emellertid borde öfvergångsstadiet nu vara slut, och jag kan ej för min del medgifva det berättigade i, att utskottet har be-tecknat Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag endast som ett öfvergångsstadium till en verklig skogshögskola med en i egentlig mening högre undervisning. »Tiden», säger man, »är inskränkt». Ja, jag skall i annat sammanhang komma till den saken, men redan här vill jag göra den anmärkningen, att den tidsbegrän-sning, som här verkligen är gjord, den faller egentligen på den förberedande kursen. Men dessutom vill jag be kammaren ihåg-komma, att redan 1904 års läroverksreform och de förändringar, som genom denna ägde rum, det ökade utrymme, som då gafs åt vissa just för skogshögskolan grundläggande ämnen, det ökade utrymme, som i den elementära undervisningen då gafs, det syf-tade verkligen åt att man skulle kunna iakttaga en större be-gränsning i afseende på tiden för undervisningen i de högre undervisningsstadierna. Det tror jag, att alla kunna vara eniga om. Och dessutom, har icke Riksdagen, ha icke alla på detta område intresserade under senare tider på olika sätt gifvit uttryck åt den önskan, att studietiden i möjligaste mån skulle förkortas genom förbättrade undervisningsmetoder och mycket annat? Nu förekommer här i hvarje fall ingen förkortning af tiden i afse-ende på själfva den egentliga högskolekursen, utan det är den förberedande kursen, jämställd med nuvarande skogsskolor, i hvilken man finner en liten inskränkning. Den skulle nu enligt förslaget bli 5½ månad.

Men hvad är det då, som egentligen kännetecknar en hög-skola, jämförd med en fackskola på ett lägre stadium, hvad är kriteriet på en verklig högskola? Ja, utskottet har ju själfvt erkänt, såvidt jag förstår, att det i främsta rummet är lärarnes kvalitativa beskaffenhet, och jag skulle vilja säga, att i afseende på lärarnas kvalitativa beskaffenhet innebär Kungl. Maj:ts förslag garantier för, att man här skall nå målet att få verkligt kvali-tativt högt ställda personer. Det är detta man sträfvat efter, hela förslaget åsyftar detta, ty man anser, att det icke längre går an att i en så viktig sak som denna operera med lägre löner och

en ställning, som endast kan skänka oss personer, hvilka i afseende å kunskaper stå på en lägre nivå. Det är därför man föreslår likställda löner med professorers vid tekniska högskolan och universiteten i stället för att skapa en lärarkår, som skulle bli något slags sekunda professorer. Jag tror man kan säga det — så är åtminstone min och Kungl. Maj:ts åsikt — att kompetensfordringarna skulle i detta fall ställas så höga, att de blefve lika med förhållandet vid universiteten. Därefter kommer naturligtvis att undervisningen lägges på ett sådant högre plan, att den motsvarar hvad som här i landet och äfven i andra länder kallas för ett verkligt högskolestadium; och för det tredje att det sörjes för, att det inrättas de vetenskapliga institutioner, som äro en nödvändig förutsättning för att en fullt vetenskaplig undervisning och forskning skall kunna äga rum. Och det är just detta som förslaget innebär. Hvad är det då som egentligen skulle ge stöd för den uppfattning, som utskottet, majoriteten nämligen, uttalat, att detta icke skulle bli en högskola utan något annat än en högskola? Ja, det är kanske litet svårt att finna, men såvidt jag förstår, har utskottet fäst sig vid, att man här har föreslagit vissa bestämda kurser. Och dessutom har utskottet trott sig sakna skyldigheten för de blifvande professorerna att undervisa äfven utöfver dessa kurser, för den händelse och i sådana fall, att det finnes personer, som vilja fortsätta med vetenskapligt arbete och vinna ytterligare utbildning. Men jag ber att få säga i detta fall, att det visst icke är afsikten, att dörrarna skulle stängas för sådana, som vid denna högskola ville fortsätta sin utbildning rent vetenskapligt, sedan de genomgått de föreskrifna kurserna. Visst icke! En sådan undervisningsskyldighet för professorerna kommer gifvetvis ock att stipuleras i de bestämmelser och stadgar, som komma att utfärdas, och det finnes ej heller hinder för att personer, som genomgått dessa kurser, men af en eller annan anledning vilja fortsätta, också kunna få det, och att då äfven lärarekrafterna och institutionerna stå till deras förfogande. Sålunda kan jag icke inse, att något vid denna organisation diskvalificerar, så att det kan gifva stöd åt det påståendet, att icke detta är en högskola.

I sammanhang med dessa jämkningar, hvarom utskottet talar, skall jag be att redan nu få påpeka, att det finnes åtskilliga reservanter, som förorda ett lägre lönestadium än det för högskoleprofessorer i allmänhet fastslagna. Visserligen har icke utskottet gjort detta, men det finnes, som sagdt, reservanter, som gjort det. Det är enligt min mening en mycket betänklig sak, om kammarens eller Riksdagens beslut blir bifall till yrkandet att sätta dessa professorer på ett lägre aflöningsplan än universitetens och tekniska högskolans professorer. Detta skulle alldeles gifvet inverka mycket menligt på den blifvande skogshögskolan, och jag kan knappt förstå de skäl, som i detta fall skulle kunna

*Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

anföras. Ty icke kunna de väl ligga däri, att den uppgift, dessa professorer ha att fylla, är så betydelselös i jämförelse med många andras. När vi t. ex. i fjol biföllo och med varm hand gäfvos anslag till inrättandet af bortåt ett trettiotal professurer vid tekniska högskolan — och jag vill ej på något sätt säga, att det icke fanns goda skäl härför — skulle det väl vara en rimlig konsekvens, att man nu, då man har att göra med skoghushållningen, som är af så ofantligt stor betydelse för landets ekonomi, och då man begär fyra professurer för en högskola på detta område, säger: nej, det anser icke Riksdagen behöfligt; Riksdagen anser, att de personer, som skola arbeta på detta område, kunna stå på en lägre kunskapsnivå? Jag kan ej tänka mig, att många åtminstone i denna kammare skulle vilja instämma i ett sådant resonemang. För min del måste jag alldeles bestämdt säga, att ett bifall till ett sådant yrkande skulle innebära en högst otillfredställande lösning af den nu föreliggande frågan. Det kan ju icke hjälpas: lifvet är sådant, och människorna äro så beskaffade litet hvar, att de söka den största möjliga ekonomiska trygghet, och om en professorsplats vid universiteten eller tekniska högskolan bjuder på en afsevärdt högre lön än denna högskola, skola naturligtvis de personer, som här kunna komma i fråga, icke tveka om att ta den bäst aflönade platsen.

Så har utskottet gjort några invändningar mot det förslaget, att den lägre kursen skulle förläggas till högskolan. Ja, mina herrar, här föreligga skiljaktiga meningar mellan de sakkunniga och Kungl. Maj:t. De sakkunniga föreslå inrättandet på Kloten af ett läroverk med ettårig kurs. Kungl. Maj:t har föreslagit, att dessa lägre kurser skulle likasom nu rymmas under samma tak som högskolan och i viss mån utnyttja samma lärarkrafter. Men är detta ett fel? För mig är det mycket svårt att finna, att så är fallet. Med de begränsade tillgångar och det begränsade utrymme, som vi i vårt land ändå ha att räkna med, jämfördt med de stora kulturländerna, måste vi naturligtvis se till, att vi kunna så mycket som möjligt utnyttja våra krafter, och jag menar, att när det finnes utrymme i denna högskolas byggnader äfven för den lägre kursen, och när det finnes möjlighet att utnyttja vissa lärarkrafter vid den högre anstalten för denna lägre kurs, då är det klokt, att man också gör det. Men, säger man, det kan ju bli en sammanblandning af denna högre och lägre undervisning. Nej, det blir ingen sammanblandning. Förslaget innebär, att den lägre och den högre kursen skola bli fullt åtskillda; då kan jag ej förstå att någon med skäl kan tala mot, men väl *för* en sådan åtgärd. För resten, skulle utvecklingen visa, att hela detta utrymme och alla dessa krafter behöfva tas i anspråk endast för den högre, verkliga högskolebildningen, nåväl, då är ej vägen stängd för en utveckling i den riktning, att man flyttar den lägre kursen under annat tak. Den möjligheten står ju alltid öppen.

Jag kommer så till den förberedande kursen. Här har en motionär och sedan åtskilliga utskottsledamöter gått mot Kungl. Maj:ts förslag och ansett denna kurs alldeles för kort, och att det vore, som utskottet säger: »ett eftergifvande af den förberedande och grundläggande skogsundervisningen», om man skulle gå den af Kungl. Maj:ts föreslagna vägen, och ett sådant eftergifvande, säger utskottet, »torde icke vara förenligt med de höga anspråk, som enligt utskottets förmenande böra i vårt skogrika land ställas å den högre undervisningen på området». Jag förmodar att det egentliga skälet för utskottet varit en fruktan för, att förslaget skulle innebära ett eftersättande af de praktiska öfningarna. Det är ju alldeles uppenbart, att dessa hafva en viss betydelse för den praktiska skogsmannautbildningen. Jag vill emellertid säga, att detta förhållande icke är förbisedt i den kungl. propositionen eller af de sakkunniga. Tvärtom, det är endast lagdt på ett annat sätt och på ett annat sätt inordnad i den högre undervisningen. När utskottet säger som sitt andra skäl, att en längre förberedande kurs torde vara erforderlig jämväl från den synpunkten, att till denna kurs lämpligen borde förläggas en hel del af de praktiska öfningar, som i förslaget förlagts till den högre undervisningen, och hvilka måste bli betydligt mera tidsödande för denna undervisning, än om de hänvisats till en i någon lämplig skogstrakt belägen skogsläroanstalt, så undrar jag, om utskottet ändå har haft det rätta greppet på denna fråga. I hvarje fall strider det fullständigt mot den uppfattning, som finnes hos de pedagogiskt skolade männen, ty de lära ha den åsikten, att *den* praktiska kunskap är den mest levande och mest fruktbringande, som hvilat på teoretisk grundval, det vill med andra ord säga, att den undervisning är den bästa och mest gifvande, där den praktiska och den teoretiska undervisningen gå hand i hand med hvarandra. Det är just hvad som afsetts med detta förslag, att dessa två viktiga undervisningsgrenar skola gå hand i hand med hvarann. Det är ock därför man inrymt en hel del praktiska öfningar i den teoretiska undervisningen och så att säga insprängt dem häri. Det är ock på grund häraf man ansett sig utan fara kunna minska på tiden för den förberedande kursen. Ett annat skäl till det förslag, som föreligger i fråga om den förberedande kursen, är naturligtvis den viktiga urvalsfrågan. Det har varit ett faktum under den sista tiden, och kanske kommer det att bli så framdeles, att ett mycket stort antal sökande funnits, ett mycket större antal än som sedan kunnat intagas i skogsinstitutet, hvarför urvalsfrågan torde ha varit en af de allra svåraste frågor, som detta lärarkollegium haft.

Jag har själf många gånger stått öga mot öga med personer, föräldrar, som kommit till mig och klagat rörande de, som de naturligtvis tycka, orättvisa grunder, efter hvilka urvalet skett, ty det har icke kunnat annat än ske efter betygsättning, efter de

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

pappersbetyg de sökande presterat. Många ha ju själfva ökat på sin elementära bildning med akademisk undervisning dessutom. Det har funnits många, som år efter år gått och hoppats bli antagna, ehuru förgäfves. Ja, lärarna själfva ha beklagat sig öfver, hvilka svårigheter som äro förenade med detta urval. Naturligtvis är det en mycket viktig synpunkt att på skogsmannabanan kunna få in för denna uppgift lämpliga personer, men det torde herrarna ge mig rätt i, att det icke alltid är de lämpligaste personerna, som lyckats skaffa sig de högsta betygen i vissa ämnen, utan för denna bana kunna nog många med verkligt praktiska anlag och praktisk läggning vara mycket mer lämpliga än de, som komma med högt studentbetyg. Urvalsynpunkten har ock i afseende på den förberedande kursen och dess ordnande varit en ganska betydande faktor. De sakkunniga säga själfva på ett ställe detsamma, och man måste väl i alla fall tillmäta deras omdöme ej så ringa betydelse. De säga om denna sak, att af alla offentliga eller under hand framställda förslag till frågans lösning, som kommit till sakkunnigas kännedom, synes intet vara behäftadt med mindre brister än det nu framlagda. De ha ej sagt, att icke äfven detta kan vara behäftadt med brister, men alla andra förslag, som varit under pröfning, ha haft större brister. Jag tror också, att man måste ge de sakkunniga rätt i detta fall. Här har ock domänstyrelsen varit af alldeles samma mening, låt vara att det finnes två reservanter. Man måste ge dem rätt i, att själfva anordningen af denna förberedande kurs, som föreslagits, är verkligen ägnad att få fram någon effekt af den förberedande kursen, icke bara ett visst bestämdt kunskapsmått och en praktisk förståelse af skogsskötseln och hvad den innebär, utan ock en tämligen lefvande uppfattning om de olika personernas lämplighet för den bana de ämna slå in på.

Härtill kommer en annan fråga, som man kanske i utskottet i detta sammanhang icke fästat afseende vid, men som är en faktor, som man brukar räkna med här i landet, och det är kostnadsfrågan. På ingen väg torde det vara möjligt att få den förberedande kursen ordnad billigare än på det förslagna sättet. Ett bifall till utskottets tanke och deras tanke, som vilja hafva en längre förberedande kurs, skall ovillkorligen medföra ökade kostnader, betydligt ökade kostnader i afseende på såväl den årliga aflöningen som byggnadskostnader, ty det är klart, att man måste anställa särskild lärarpersonal vid en sådan förberedande skola och en personal, som är ordentligt aflönad, hvartill kommer expenser och mycket annat. Och herrarna torde icke vara främmande för hvad det vill säga att ute på landsbygden ordna en undervisningsanstalt. Man måste icke blott anslå löner åt lärarna och skaffa bostäder åt lärarna samt lärosalar utan äfven bostäder åt eleverna och möjlighet för dem att få hvad de behöfva för sitt dagliga behof, det behöfs köksdepartement och dylikt. Det

möter icke små svårigheter att ordna allt sådant där. Mycket af detta skulle kunna undvikas genom den förberedande kursens anordnande på föreslaget sätt. Hur den än ordnas, blifva kostnaderna ökade, om det blir en 1-årig förberedande kurs, och detta utan att — åtminstone enligt de sakkunniges omdöme — gifva något väsentligt i afseende på fördelar. Det vill då förefalla mig, som om man, i valet mellan det föreliggande förslaget och de tankar, som framförts af herr Fahlén och utskottsmajoriteten, icke skulle hafva anledning att tveka utan gå med på Kungl. Maj:ts förslag.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Dessutom skall jag be att få påpeka en annan omständighet, och det är den, att med den plan, som nu är upprättad, har man försökt inordna själfva värnplikten och fullgörandet af vapenöfningar i undervisningen på mellantiden, så att det skulle kunna kugga ihop med undervisningen utan allt för stor tidsförlust, och det är ett kraf, som på många håll har med skäl blifvit framhållet, att man borde ordna undervisningen i möjligaste mån så, att den innebar icke alltför stora eller större uppoffringar af tid, än nöden verkligen kräfde för dem, af hvilka landet fordrar värnpliktstjänstgöring. Det är detta man i detta förslag sökt göra, och det är i samförstånd med och efter öfverläggningar med landtförsvarets representanter, som detta förslag blifvit uppgjort. Den tid, som skulle åtgå, inklusive värnpliktstjänstgöringen, är för såväl förberedande som den egentliga högskolekursen beräknad till 3 $\frac{1}{2}$ år. Skall man gå ifrån det, blir det betydliga rubbningar, och kostnaderna för eleverna, hvilka man också måste taga hänsyn till, blifva betydligt ökade. Således i detta fall har man å ena sidan med utskottets förslag en — jag vågar säga det — mycket tvifvelaktig vinst i undervisningsafseende, men å andra sidan har man minskad möjlighet till urval, ökad studietid, ökade kostnader för eleverna och betydligt ökade kostnader för staten.

Jag skall nu be att få säga några ord angående den reservation, som är afgifven af herr Odelberg och i hvilken herr Odelberg yrkar rent afslag. Denna reservation synes mig icke hafva angifvit några som helst sakliga skäl. Jag har läst reservationen, och jag har läst den om igen för att få fram de skäl, som verkligen skulle motivera den negativa ståndpunkten, men har icke kunnat finna några. Kontentan i hvad där anföres såsom skäl är det, att utskottet icke har kunnat blifva enigt. Jag beklagar att utskottet icke kunnat blifva enigt, och hvar felet ligger i detta fall vill jag icke yttra mig om. Men att på det skälet afslå ett så pass viktigt förslag som detta, det förefaller mig vara en ståndpunkt, som denna kammare med sitt sinne för verkliga sakskalet och sin förmåga att väga skälen för och emot näppeligen skulle kunna finna skäligt att intaga. Jag skulle vilja säga det, att det vore rätt underligt, om Riksdagen skulle kunna

*Angående
orinande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

anslå 693,000 kronor och litet till för att bygga lokaler för en undervisningsanstalt, men samtidigt icke säga hur denna anstalt skall organiseras. Hur institutionen skall se ut, som skall flytta in där, vet man ingenting om, utan det lämnas åt framtiden. Det synes mig knappt vara möjligt att handla på det sättet. När man bygger så pass dyra och fullständiga byggnader, som här afses, vill det förefalla mig, som om det vore önskvärdt i hvarje fall, om man å ömse sidor, såväl hos Kungl. Maj:t som i Riksdagen, visste hvad det är för organisation som skall flytta in i dessa byggnader och hur den skall se ut.

Jag skall be att få anföra ett annat skäl, för att man icke nu må längre uppskjuta organisationen, och det är lärarfrågan. Det är en mycket viktig fråga. Det har framhållits från åtskilliga håll, att det skulle blifva svårt att få kompetenta personer att bestrida dessa professurer. Bland andra har löne-regleringskommittén framhållit den synpunkten. Det är möjligt, att det för närvarande skulle vara ganska svårt att besätta dessa professurer med fullt kompetenta personer med den kompetensgrad, som fordras. Men ju förr vi besluta om denna organisation och om de löner, som skola gifvas åt dessa professorer, desto förr har man utsikt att få personer, som äro fullt kvalificerade att sitta på de platserna, ty desto förr kan man tänka sig, att personer börja meritera sig för dessa befattningar. Utom af andra skäl synes det mig af den anledningen vara synnerligen lyckligt, om kammaren och Riksdagen ville redan nu besluta bifall till föreliggande förslag.

Det är ju så, att litet hvar har mer än en gång både drömt och tänkt vackert och stort om våra naturrikedomar och våra naturliga resurser. Vackert och stort har det talats om nödvändigheten, att vi tillgodogöra oss dessa naturrikedomar. Så länge har man emellertid talat om våra vattenfall, våra mineralier, våra malmberg, att vi kanske hålla på att glömma, hvad som är det viktigaste, det fundamentala för hela vårt ekonomiska lif, nämligen den jord, som bär våra skördar, den jord, som bär våra skogar, den alstringskraft, som där finnes, och de rikedomar, som denna jord verkligen kan frambringa. Jag fick nyligen ett uttalande just i detta fall af en på detta område mycket sakkunnig person. Det innehåller, att totalvärdet af växtlifvets alster och råprodukter, d. v. s. spannmål som inbärgas, hö och foder som odlas — icke djurprodukter eller förädlade produkter — samt af skog som årligen afverkas, uppgår till ett värde af 1,200,000,000 kronor, och af detta representerade endast skogen ett värde af 400,000,000 kronor. Det är efter de bästa sannolikhetsberäkningar, som för närvarande finnas. Men det är icke nog med det, utan denna afkastning — och det tror jag vi alla äro ense om — kan oerhördt mycket höjas. Hvad själfva skogen beträffar uttalade just samma person den meningen, att inom en icke alltför af-

lägsen framtid skulle afkastningen af den genom mera rationell skötsel kunna höjas med 75 à 100 miljoner kronor årligen. Det finnes på detta område många problem, som ännu ej funnit sin lösning. Lagarna för tillväxt af skog och mycket sådant lika väl som möjligheten att öka jordens alstringskraft på många andra områden äro ännu outforskade. Ett beslut i den nu föreliggande frågan, innefattande bifall till Kungl. Maj:ts förslag, tror jag, skulle innebära ett viktigt steg framåt just på detta område, och därför, herr talman, tillåter jag mig hemställa, att kammaren behagade bifalla Kungl. Maj:ts proposition. Den reservation, som är afgifven af herr Daniel Persson m. fl., öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts proposition, och för mig är det således af mindre betydelse, om kammaren går på rent bifall till Kungl. Maj:ts proposition eller på bifall till denna reservation.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Herr Odelberg: Det torde dess bättre höra till sällsyntheterna, att ett utskottsbetänkande, sådant som det som nu föreligger till behandling, där samtliga utskottets ledamöterna reserverat sig, kommer på kammarens bord. Orsakerna härtill torde få sökas såväl däri, att den behandlade frågan om ordnandet af den högre skogsundervisningen är svårlöst, som ock i den omständigheten att tillmötesgåendet utskottsledamöterna emellan ej varit stort under nu rådande brådska i riksdagsarbetet. Men man kan icke heller frigöra sig från att Kungl. Maj:ts proposition lider af betänkliga brister. Kungl. Maj:ts proposition grundar sig, såsom herr statsrådet sade, på ett kommittébetänkande, afgifvet af en för sex år sedan tillsatt kommitté. Öfver betänkandet, som visserligen icke varit enigt, har ämbetsverk och institutioner hörts, såsom domänstyrelsen, löneregleringskommittén, skogsinstitutets lärarkollegium, forstmästarförbundet, trävaruexportföreningen, kronojägarförbundet, föreståndarna för statens skogsskolor, öfverjägmästarna och åtskilliga andra personer. Man kan då tänka sig, att det varit ett brokigt material, som Kungl. Maj:t haft att taga hand om för att skriva sin 230 sidor dryga proposition, och vid försöket att tillfredsställa alla, har följden blifvit den vanliga, att ingen blifvit tillfredsställd.

Kungl. Maj:t börjar sin proposition med den förklaringen, att orsaken till den högre skogsundervisningens bristfällighet i vårt land är att söka däri, att de lokaler, öfver hvilka man förfogar, äro oändamålsenliga och lärarnas ställning osäker. För att råda bot för dessa olägenheter föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att upplåta ett område af icke mindre än 11 tunnland vid Frescati på Djurgården och att anslå omkring 700,000 kronor för att där uppföra läroverkshus. Äfven föreslås, att af de ordinarie lärarna fyra skulle erhålla namn, heder och värdighet af professorer, och att aflöningen till dem skulle utgå med samma belopp som vid universiteten eller med 7,500 kröner samt ålders-

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

tillägg å 600 kronor. Hela staten för läroverket beräknas till 113,000 kronor. Med en så fin organisation i afseende å lokaler och lärareaflöning kan naturligtvis läroverket icke som fordom benämnas institut, utan upphöjes till rang och värdighet af högskola.

Hvad sedan själfva organisationen af denna högskola beträffar får jag bekänna, att den kommitté, som tillsattes, har verkligen försökt att få den till en högskola. Den har satt inträdesfordringarna till och med högre än studentexamen och äfven föreslagit, att den så kallade lägre kursen skulle från läroverket aflägsnas. Men Kungl. Maj:t har återgått till den nuvarande organisationen och icke gjort annan ändring än en inskränkning i utbildningstiden för den högre kursen med 6 månader. Den lägre kursen skulle fortfarande vara kvar, sådan den är, alldeles oberoende af den högre kursen. För inträde i den fordras att hafva aflagt realskoleexamen och, märken väl, att hafva *minst* två års praktik. Denna afdelning är afsedd för utbildning af jägmästare, lämpliga att anställas i enskilda personers tjänst. Så kommer den högre afdelningen för utbildning af jägmästare för statens räkning. För inträde i denna kurs har hittills fordrats att hafva aflagt studentexamen och att hafva genomgått Klotens eller Ombergs skogsskolor, där kursen är ettårig, hufvudsakligen praktisk. Herr statsrådet föreslår nu att den ettåriga praktiska kursen skall ersättas med en $5\frac{1}{3}$ månaders, ledd af högskolans lärare. Hvad blir följderna af en sådan anordning? Då den praktiska kursen skall fortgå från den 15 juli till årets slut, sakna eleverna vid inträde i högskolan kännedom och färdighet i de viktiga arbeten, som under vinter och vår förrättas i skogen, såsom exempelvis sådd och plantering. För den skull har man varit nödsakad att i högskolekursen inrymma ett alltför stort antal timmar till praktiskt arbete i skog och mark, nämligen 2,130 timmar under det att till föreläsningar och öfningar anslagits respektive 956 och 225 timmar. Kan man kalla ett läroverk med en sådan organisation för en högskola?

Herr statsrådet sade, att våra pedagoger äro af den åsikt att praktik och teori böra gå hand i hand. Det är sant, men det beror på hvad det är för praktik. Praktiken skall bestå i demonstrationer, men icke i grofarbete. Vi ha sedan flera år tillbaka tagit bort praktiken från landbruksinstitutet, och de äro organiserade mera i högskoleform, än denna skola skulle blifva. Och jag hoppas, att herr statsrådet icke låter intala sig af några pedagoger att vid institutet åter införa, att eleverna skickas ut att dika, plöja, rykta hästar och mjölka kor. Färdighet i sådana arbeten bör vara undangjord, innan de komma in vid institutet, liksom jag äfven anser, att innan eleverna komma in till skogshögskolan böra de minst ett år hafva allvarligt deltagit uti allehanda skogsarbeten, så att dylika arbeten ej behöfde öfvas vid skolan.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Herr statsrådet sade, att det var obetydliga saker, som utskottet har varit oense om, och anmärkte, att jag för mitt uppskofsyrkande icke anfört andra skäl, än att man icke hunnit bilda sig något omdöme om den kungl. propositionen. Nej, herr statsråd, här finnas många anmärkningar. Utom anmärkningen mot den förberedande praktiska kursen, såsom varande alltför kort, kan man ifrågasätta, om det skall vara nödvändigt att vid högskolan meddela olika utbildning, beroende på om den utexaminerade eleven skall taga anställning i statens eller i enskilda personers tjänst. Jag föreställer mig att skogarna, oberoende utaf hvilka som äga dessa, behöfva samma rationella skötsel. Jag anser vidare att det ej är lämpligt att lösa högskolefrågan särskildt, utan att detta bör ske i samband med ordnandet af hela skogsundervisningsfrågan, således äfven den lägre. Ty herr statsrådet har sig nog bekant, att de lägre skogsskolorna nog äfven behöfva omorganiseras och att fråga äfven varit å bane att skapa ytterligare en skolform för den lägre undervisningen. Skulle så befinnas vara af behofvet påkalladt, kan det inträffa, om den nu föreslagna organisationen för den högre undervisningen godtages, att vi få fyra olika slag af skolor. Jag är lika angelägen som herr statsrådet, att denna fråga måtte snart lösas, och jag har också därför i utskottet försökt medla genom det förslag om uppskof med organisationen jag framställt. Mitt förslag skulle icke på något vis fördröjt denna sak. Vissa ledamöter ville ej uppskjuta organisationsfrågan, såvida ej nu fastsloges att läroverket skulle benämnas högskola och lärarnes löner bestämdes till det af K. Maj:t föreslagna beloppet. Det är således en löne-regleringsfråga, som ligger under hela saken, och organisationen betraktas såsom en bisak.

Herr statsrådet anmärkte mot mig, att det skulle vara inkonsekvent i högsta grad att nu bevilja pengar till en byggnad för ett läroverk, hvars organisation ej vore bestämd. Rörande det antal elever, som skola där utbildas, råder ej meningsskiljaktighet; och hur än organisationen kommer att blifva, torde det icke blifva flera eller färre elever. Men jag ber att få säga, att herr statsrådet tyckes ha gått tillväga lika inkonsekvent. Kommittén har nämligen föreslagit en högskola utan lägre kurs. Den lägre kursen skulle förläggas till en särskild skogsskola, för hvilken beräknats särskilda kostnader. Således var det elevantal, som kommittén föreslog skulle åtnjuta undervisning i den föreslagna byggnaden, vida mindre än det antal, som herr statsrådet nu vill hafva dit genom att åter förlägga den lägre kursen till högskolan. Men herr statsrådet har icke desto mindre godkänt den af kommittén föreslagna byggnaden såsom lämplig. Mitt förslag har ej tillkommit i syfte, att denna fråga skulle fördröjas, ty det får väl herr statsrådet medgifva, att om Riksdagen nu beslutar att upplåta den begärda platsen och anslår medel till byggnad

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

derna, så kunna ju icke dessa byggnader blifva färdiga förrän 1916, och då ha vi tre Riksdagar på oss ännu att fatta beslut angående organisationen. Och kan det vara lämpligt, att vare sig Första eller Andra kammaren fattar beslut i en så viktig fråga som organisationen af skogsundervisningen, efter ett sådant utskottsbetänkande som detta? Och hur många af Riksdagens ledamöter tror herr statsrådet det är, som hafva läst igenom Kungl. Maj:ts proposition och kunnat bilda sig ett omdöme om den, och huru många hafva läst kommittébetänkandet och de utlåtanden, som äro afgifna däröfver? Det blir ett beslut, som vi kanske skulle komma att ångra, om vi nu fastslå organisationen. Och då det icke på något vis kan komma att fördröja skolans trädande i kraft, ber jag att få yrka bifall till den af mig afgifna reservationen. Den skiljer sig från utskottet endast i 1:a punkten. Mitt yrkande är, att Riksdagen må, med afslag å i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, liksom utskottet sedan i mom. a), b) och c), medgifva, att mark upplåtes för skolan, och pengar beviljas, samt fastslå huru pengarna skola anskaffas, och sedan i de andra punkterna, att samtliga i ämnet väckta motioner måtte afslås.

Herr Barthelson: För den, som i likhet med mig är öfvertygad om, att en rationell skogshushållning i vårt land är ett livsvillkor för hela vårt ekonomiska livs utveckling, och som har en liflig öfvertygelse om skogshushållningens betydelse ur social, ja, nationell synpunkt för vårt land, och att grunden för näendet af detta mål är en god skogsmannabildning såväl allmän som facklig; för den, som hyser denna åsikt, var det gifvetvis, om icke med öfverraskning så dock med en viss besvikenhets, som han hörde den siste ärade talarens yttrande och slutpåstående.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har här förut i ett varmt fosterländskt anförande talat för skogshushållningens sak, så att jag icke i det stora hela har vidare att i den stora principfrågan tillägga, och det synes mig också, som om allt hvad han anförde såsom motiv för den föreslagna anordningen för den högre skogsundervisningen på förhand bemött hvad den siste ärade talaren anförde såsom skäl för sitt afslagsyrkande. Men jag anser mig dock böra något ingå på de skäl, talaren framförde, äfven om det icke kan undvikas, att det kommer att i vissa delar blifva ett upprepande af hvad herr statsrådet förut anfört.

Jag ber då till en början att på det kraftigaste få framhålla, hvad herr statsrådet också gjorde, att behofvet af en snar ändring på detta område är konstateradt, och att den organisation, som nu fordras, är absolut nödvändig. Se vi på utvecklingen af denna sak, så finna vi, att, såsom här yttrats, denna utveckling

varat många år. Det har slutligen gått därhän, att för närvarande vårt lands enda högre skogsundervisningsanstalt icke har en enda ordinarie lärare. Kan det vara gagneligt för fosterlandet att så sker? Den, som påstår detta, underskattar ovillkorligen betydelsen för landet af en rationell skogshushållning, ty grunden för en sådan hushållning är undervisningen, och vi kunna icke få god undervisning om skogsvård på annat sätt än de sakkunnige här framhållit. Hvilka äro då de, som i detta fall varit de ledande på området, som lagt grunden till det förslag, Kungl. Maj:t framställt? Jo, det är tre af landets förnämsta skogsmän på såväl teoriens som praktikens område samt två framstående män på naturvetenskapens område; och af de tre förstnämnda voro två lärare vid skogsinstitutet, ehuru en af dem nu öfvergått till en högskola, där han tillträdt professur. Sakkunskap kan således icke förnekas hos dem, som medverkat vid upprättande af detta förslag. Jag vill härmed hafva uttaladt, att det för frågans snara afgörande föreligger ett starkt behof, och att den kungl. propositionen, som är byggd på de sakkunnigas förslag, just därigenom hvilar på saklig grund. Nu nämnde herr Odelberg, att de sakkunnige, hvilka yttrat sig om Kungl. Maj:ts förslag, i vissa fall reserverat sig däremot. Jag ber då få påpeka, att detta varit i smärre detaljfrågor; i sin helhet är förslaget hvad den högre undervisningen beträffar så godt som enhälligt tillstyrkt, och det är denna högre undervisning Kungl. Maj:t i propositionen tydligen pekar på, såsom det hufvudsakliga i propositionen. Sakkunniga myndigheter, som uttalat sig i frågan, hafva enhälligt förordat förslaget, skogsinstitutets lärarekollegium, domänstyrelsen, skogsstatens hela tjänstemannakår och sist men icke minst svenska skogsvårdsföreningen. Bör icke detta, att den kungl. propositionen hvilar på verkligt sakkunnig utredning, och att alla sakkunniga myndigheter tillstyrkt i all hufvudsak de sakkunnigas förslag om denna undervisningsfråga, för Riksdagen vara en garanti för, att Kungl. Maj:ts förslag är godt och tillfredsställande? Jag vågar på grund af 30-årig erfarenhet som skogsman påstå, att det från skogshushållningssynpunkt är särdeles tillfredsställande, äfven om i vissa detaljer det icke fullt öfverensstämmer med mina önsningar. Jag hemställer för öfrigt till herrarna, hvilket förslag i en större fråga kan framställas, hvarom man icke kan säga: jag vill icke hafva den eller den detaljen? Är det icke skäl att ena sig om grunderna för det hela, såsom Kungl. Maj:t här utstakat dem, och låta detaljerna afgöras med ledning af erfarenheten? Det synes mig, att vi så mycket hellre kunna gå denna väg, som herr statsrådet här förklarar, att just de detaljer, som i utskottet varit föremål för anmärkning, mycket lätt kunna ändras, om erfarenheten komme att visa behof däraf.

Då nu herr Odelberg nämnde, att det enligt hans åsikt icke vore inkonsekvent att nu uppföra byggnader för en undervisnings-

*Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.
(Forts.)*

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

anstalt, men likväl icke bevilja medel till de lärare, som böra finnas vid en skogshögskola, torde det vara skäl att något litet tänka efter, huru de byggnader äro beskaffade, som Kungl. Maj:t föreslagit. De skola inrymma fem vetenskapliga institutioner, den botaniska, zoologiska o. s. v. Hvar och en af dessa institutioner skall hafva sin föreläsningssal, sitt demonstrationsrum, sin afdelning för museum o. s. v. Vidare skall för hvarje sådan institution finnas arbetsrum för lärarne och studierum för de studerande. Den skall vidare inrymma rum för bibliotek, laboratorier, ritsalar o. s. v. Godkänner man nu allt detta och är med om denna byggnadsplan, är det då rim och reson att säga: jag vill icke vara med om att dessa institutioner skola få sina föreståndare, åtminstone är jag icke med om att de såsom sådana skola erhålla vetenskapsmän, vetenskapligt bildade personer, ty skogen i vårt land reder sig nog med mindre? Det är en gammal föreställning hos oss, att skogen kan sköta sig själf. Hvart detta leder, visas bäst af den senast gjorda skogstaxeringen, som försiggått i Värmland. Riksdagen har själf anslagit medel för att få upplysning om det nuvarande tillståndet i våra skogar och denna taxering lämnar bland annat den sorgliga uppgiften, att för närvarande i Värmland finnas endast 55 kubikmeter virke per hektar, när man med den jordmån, som där finnes och med de bergarter, som där utgöra grunden, hade anledning att vänta nära dubbla beloppet. Hvarthän gå vi i detta land, om vi oupphörligen tära på skogskapitalet? Det måste komma en tidpunkt, då det icke längre går. Förra året utgjorde värdet af exporterade skogsprodukter i förädlad och oförädlad form något mer än 300 miljoner eller mer än hälften af landets hela export. Det synes mig ansvarslöst, i fall man icke är med om de åtgärder, som föreslås, då det nu gifves tillfälle att låta det komma till en vändning till det bättre. Sverige har icke råd att längre vänta på denna reform, det har icke råd att låta landets enda högre undervisningsanstalt i skogshushållning stå på afskrifning, som fallet varit i många år, eller försumma vidtagna åtgärder för att erhålla uppfostrare och ledare i skogsskötsel.

Herr Odelberg nämnde, att hela högskoletanken skulle falla därpå, att de studerande under sommaren finge utföra för mycket grofarbete, och likställde han de studerandes vid skogshögskolan praktiska arbeten med landtbrukslevernans arbeten med dikning, plöjning och mjölkning. Detta att de studerandes arbete skulle således vara så förnedrande, att det förtoge högskoletanken d. v. s. skall det vara en högskola, då få de studerande ej arbeta under sommarmånaderna, utan måste de då under sommaren hålla ferier såsom de studerande vid universiteten. Men, mina herrar, oafsedt det ohållbara i dylika påståenden, så förhåller sig icke så, som herr Odelberg ville göra troligt, att det arbete eleverna komme att verkställa skulle motsvara sådant arbete som att mjölka kor

och dylikt. A nej, så är det icke. Detta arbete är en systematisk tillämpning af de lärdomar, eleverna under vintern inhämtat: det består i uppmätning och taxering af skog, verkställande af tillväxtberäkningar, upprättande af skogshushållningsplaner, demonstrationer af olika växttyper, studie af växtpatologi, af skogsinsekternas biologi m. m. allt under respektive lärares ledning; detta är det grofarbete, hvarom han så föraktfullt uttryckte sig, ett arbete, som på samma gång är intellektuellt och kroppsligt och det synes mig att kurser sådana som dessa, som delvis äfven förekomma vid tekniska högskolan, äro idealkurser, emedan de studerande under den tid, som vid andra högskolor användas till ferier, få praktiskt tillämpa hvad de teoretiskt inhämtat, och man behöfver härvid icke öfveranstränga de studerande, då den omständigheten att en del af arbetet försiggår i fria luften, motverkar sådant. Jag vill därför på det kraftigaste protestera mot hvad talaren ville göra troligt, att skogselevernas arbeten under sommaren skulle gestalta sig ungefär på samma sätt som när man låter en landtbrukselev mjölka kor och dylikt; det är såsom nämndt, något helt annat.

Så yttrade herr Odelberg, att han icke förstod, hvarför man behöfde hafva en lägre kurs. Många anse denna kurs öfverflödlig och äfven jag har lutat åt denna åsikt. Men då man på det tekniska området har tekniska skolor för utbildande af verk-mästare m. fl., hvarför skulle man icke hafva motsvarande kurser äfven på skogsundervisningens område? Hvarför skulle icke där kunna finnas en sådan mellanklass för utbildande af skogsinspektorer och personer, som kunde blifva lämpliga att sköta privata skogar under ledning af konsulterade, mer fackligt utbildade personer? Jag måste säga, att när jag gjorde mig dessa frågor, måste jag gifva dem rätt, som hålla på en lägre undervisning. Herr statsrådet har tydligt och klart påpekat, att denna icke får hopblandas med högskolan, och att man således icke får taga det som skäl för afslag på Kungl. Maj:ts proposition att de så att säga komma att bo under samma tak. Jag tror för min del, att det skall visa sig omöjligt att ordna saken på detta af Kungl. Maj:t föreslagna sätt, men, såsom herr statsrådet nämnde, kan saken lätt ändras genom uppförandet af andra byggnader för den lägre kursen.

Vidare sade herr Odelberg: huru många hafva läst igenom de sakkunniges betänkande, och hur många hafva läst Kungl. Maj:ts proposition? Ja, det är ju en samvetsfråga, som nog borde ställas till litet af oss hvar för hvarje kungl. proposition, är jag rädd. Vi hafva på Riksdagens bord haft denna proposition sedan den 15 mars, således mer än två månader. Har man då rättighet att säga: jag har icke hunnit läsa genom propositionen och får därför yrka afslag? Jag tror att det vore väl ansvarslost.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.
(Forts.)

Sedan jag nu yttrat mig rörande hvad herr Odelberg anförde, skall jag bedja att i största korthet få säga några ord om vissa detaljfrågor. Jag har för min del inlämnat en motion till Riksdagen, däri jag anhållit, att Riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i den kungl. propositionen, att en professur i ämnesområdet skogszoologi måtte upprättas vid den blifvande skogshögskolan. Såsom jag i min motion visat är zoologiens studium för skogsmannens utbildning af utomordentligt stor vikt.

Jag torde icke behöfva hänvisa till de stora insektsjärjningar, t. ex. nunnans järjningar, som i våra dagar gått öfver landet och kostat kolossala penningar. Jag vill minnas, att Riksdagen anslagit bortåt 100,000 kronor för bekämpande af enbart detta skadedjur, hvartill kommer att tusentals tunnland skog af dem blifvit förstörda. Jag behöfver icke hänvisa till dessa stora skador, som åstadkommits af nunnan utan endast påpeka det faktum, att i våra skogar af insekter af allehanda slag dödas årligen en massa träd. För att kunna i tid iakttaga angrepp af skogsinsekter och för att kunna bedöma, hvilka åtgärder i hvarje särskildt fall böra tillgripas för att förekomma eller bekämpa insektsjärjningar måste skogsmannen hafva ingående kännedom om dessa insekters biologi, hvilken, såsom vi veta, är ganska omväxlande. På detta område behöfves därför vid skogshögskolan en forskare, som kan följa med och studera dessa förhållanden samt meddela den nödiga undervisningen i ämnet och som ute i skogen vid de demonstrationer jag talade om, kan klargöra insekternas lif under deras olika lifsperioder. Jag har vidare i motionen påvisat, att en lärare i zoologi komme att få något flera föreläsningstimmar än medeltalet föreläsningstimmar för öfriga lärare, och att examensskyldigheten kommer för honom att blifva lika stor som för de föreslagna professorerna. Härtill kommer, att alla sakkunnige, till och med löneregleringskommittén, tillstyrkt inrättande af en professur på detta område. Då nu utskottet i allmänhet uttalat sig för, att denna professur inrättas, ehuru utskottet liksom Kungl. Maj:t anser, att det bör ske vid försöksanstalten, har jag icke velat göra särskildt yrkande om denna sak, och jag underlåter detta äfven i den förhoppningen att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, som visat så stort intresse för denna undervisningsfråga, skall taga frågan om denna professur vid skogshögskolan under förnyad ompröfning.

Jag vill sedan i afseende å den förberedande kursen uttala, att äfven jag för min del anser den tid, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslås för densamma, vara något för kort, ehuru jag för öfrigt sympatiserar med en sådan läggning af densamma, som Kungl. Maj:t föreslår. Men jag anser, att äfven denna kan betraktas såsom en detaljfråga; att öka den förberedande kursens

längd med två à tre månader torde icke möta öfvervinneliga svårigheter.

Jag ber att äfven få säga några ord om reservationen angående lönerna. Herr statsrådet påpekade därvidlag, att de höga lönerna voro absolut nödvändiga för att få förstklassigt folk, och vill jag här på det kraftigaste understryka hvad han härom yttrade. Den sista tidens sorgliga erfarenheter vid skogsinstitutet just i afseende å lärarfrågan tala ett alltför tydligt språk. Lärarbefattningarna vid skogsinstitutet hafva på grund af de låga lönerna varit trappsteg för att stiga upp till andra bättre platser. Fastsår nu Riksdagen de lägre lönerna, hvad blir följden? Jo, att till dessa befattningar komma att antagas mindre kvalificerade lärare. Det kommer att blifva quasi-professorer. Men den svenska skogen är för god för att nöja sig härmed. Det behöves de bästa lärarkrafter vårt land äger, det behöves universitetsbildade män, som leda skogsvetenskapen framåt i vårt land och skaffa oss en verklig svensk skogsvård. Man har, för att visa den påstådda orimligheten i Kungl. Maj:ts förslag i afseende på lönerna, jämfört dessa lärarebefattningar med universitetens professorer; men hvarför skall man se saken så? Den skogshögskola, som är föreslagen, bör snarare jämföras med tekniska högskolan. Såsom bekant anslog Riksdagen föregående år löner till ett trettiotal professorer vid tekniska högskolan med precis samma belopp som här af Kungl. Maj:t begäres. För min del kan jag omöjligt sätta de svenska skogarnas värde och dem, som undervisa i deras skötsel, lägre än industrin och dem, som sköta den tekniska undervisningen. Jag vågar påstå, att Riksdagen i och med sitt beslut i fjol rörande aflöningen af dessa tekniska högskolans professorer har fastslagit, att den för sin del sätter de vetenskapsmän, som arbeta för landets ekonomiska utveckling lika högt som de, hvilka arbeta, om jag så får uttrycka mig, för teoriens egen skull, och jag tror att Sverige och dess ekonomi skall komma att finna sig väl däraf. Alltför länge hafva vi här i landet dröjt kvar vid gamla föreställningar, särdeles i fråga om skogshushållning. Den tekniska undervisningen har först emanciperat sig, och därför har den också kunnat visa goda resultat för landets industri. Handelsvetenskapen har följt efter, sedan man nu inrättat en handelshögskola. Kunde man nu låta skogsundervisningen äfven den få komma till sin rätt, skulle nog ett sådant steg för framtiden medföra för utvecklingen goda resultat.

Ja, jag skall kanske icke längre upptaga kammarens tid. Såsom jag nyss sade, Sverige har icke råd att längre uppskjuta lösningen af denna i sann mening nationella fråga. Hvilket förslag än framlägges, kommer alltid oenighet att råda om detaljer, och det är, om man går till grunden, icke annat än detaljer ifråga hvarom utskottets ledamöter skilja sig från hvad Kungl.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
n. n.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

Maj:t föreslagit; jag undantager därvid dock frågan om lönerna. Af reservationerna finnes en, som så godt som helt och hållet ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag, nämligen herr Daniel Perssons m. fl. reservation, till hvilken jag och friherre De Geer antecknat vår anslutning.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr Ericsson, Aaby: Just därför att jag delar den uppfattning, herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet och den siste ärade talaren uttalat, att skogsvårdsfrågan är för vårt land så ytterst viktig och betydelsefull, kan jag för min del icke vara med om att denna fråga i Riksdagens sista timme afgöres på sådant sätt, att ett genom reservationer söndertrasadt utskottsbetänkande antages. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på hvad en föregående talare redan sagt, att *samtliga* utskottsledamöter till betänkandet låtit anteckna sina afvikande meningar. Jag hemställer, om under sådana förhållanden det kan vara skäl att nu, därför att man skall få ett beslut till stånd, huru desamma än må bli, antaga utskottets betänkande eller den reservation, som den siste talaren yrkade bifall till. Jag ber få fästa uppmärksamheten på att här visst icke endast är detaljfrågor, hvarom reservanterna stå i stridig uppfattning mot hvarandra.

Jag vågar påstå, att, då den siste talaren jämförde skogsundervisningsanstalten närmast med tekniska högskolan och de tekniska undervisningsanstalterna begick han ett fel, ty jag tror, att skogsundervisningsanstalten har mycket närmare likhet och sambörighet med landbrukets undervisningsanstalter. Nu säger man: visserligen ha olika meningar uttalats i åtskilliga delar, men vinner Kungl. Maj:ts förslag bifall, skall det nog sedan under tidens lopp gå mycket lätt att ändra hvad som behöfves, och man bör pröfva saken först. Men jag undrar: Är det icke i så fall bättre att denna sammanjämkning, denna pröfning sker ännu en gång genom Kungl. Maj:t, hvarefter saken kan ånyo framläggas för Riksdagen, och Riksdagen bli i tillfälle att ännu en gång därom yttra sig? Är det icke bättre, isynnerhet när detta kan ske utan att reformens trädande i kraft fördröjes en enda minut? Något uppskof behöfver nämligen icke äga rum, om vi förena oss om den af herr Odelberg afgifna reservationen, ty denna innehåller, såsom vi veta, att platsen för bygget skulle bestämmas och anslag därför beviljas. Själfva organisationsfrågan vill dock Riksdagen än en gång se på bordet, innan Riksdagen uttalar sitt sista ord.

För att icke upptaga tiden längre inskränker jag mig till att yrka bifall till herr Odelbergs reservation.

Friherre De Geer, Louis: Den fackman, som alldeles nyss

hade ordet, ansåg, att ville man den stora saken, borde man underordna sina personliga tycken i fråga om detaljer, och han gaf själf ett erkännansvärdt föredöme i den vägen. Jag tror, att han har fullkomligt rätt. Man bör här icke fästa sig vid annat än det, som själfva hufvudvikten ligger på, det som utgör själfva grundvalen för förslaget. Vilja vi så snart som möjligt få en verklig skogshögskola till stånd, eller vilja vi uppskjuta förverkligandet af denna tanke? Alla äro vi ense om, att skogsundervisningen för närvarande icke är tillfredsställande. Behovvet af en skogshögskola erkännes äfven af dem, som icke vilja vara med om att nu skapa en sådan; men det är nog så, att det är af vikt, att skogsundervisningen så snart som möjligt blir tillfredsställande ordnad. Det är stora värden, som här äro i fråga, och man kan i längden icke lefva på naturskogarna. Det är nödvändigt att stegra intensiteten i skogsskötseln; vi måste lära oss åstadkomma en rationell skogsvård och uppdraga kulturskogar såsom ersättning för naturskogarna, men sådant går icke utan att ha tillgång till den största sakkunskap på området. Hafva vi icke denna till vårt förfogande, kunna vi göra ödesdigra misstag och vårt land åsamkas oerhörda förluster. Jag tror därför det är en mycket dålig hushållning att dröja med att få en högskola till stånd eller att alltför mycket se på kostnaderna för en sådan.

Hvarpå ligger då den största vikten, om man vill ha en sådan skola? Förutsättningen är ju, att man har nödiga lokaler, men det är ju ingen, som motsätter sig erforderliga anordningar i det afseendet. Vidare är själfva organisationen af stor vikt, men jag vågar påstå, att en organisation på papperet icke är det förnämsta, utan det viktigaste är väl ändå de personliga krafter, som skola gifva ett lefvande innehåll åt denna organisation. Kan man anskaffa en duglig lärarepersonal, betyda undervisningsplaner och reglementen icke så mycket; de kunna ändras, trots hvad herr Ericsson ansåg. Men att i hast anskaffa vetenskapsmän, som verkligen kunna göra denna anstalt till en högskola, det är icke lika lätt. Karaktäristiskt för en högskola är naturligtvis, att lärarna äro skickliga att drifva själfständig vetenskaplig forskning, samt att de kunna intressera eleverna att fortsätta med fria studier och handleda dem däri. Vill man nu hafva en sådan högskola, är det då rätta sättet att tveka och säga: »ännu kunna vi icke åstadkomma en sådan; vi ha ännu icke lyckats utfundera en plan, som gör läroanstalten till en högskola, vi äro icke säkra att finna sådana personer, som äro dugliga att utveckla denna undervisningsanstalt till en verklig högskola. Vi nöja oss därför tills vidare med ett institut, och gifva lärarna lägre lön än som i allmänhet finnes vid högskolorna.» Jag har svårt att inse, att detta skulle vara rätta sättet. Vill man gifva en kraftig impuls till att skapa en tidsenlig skogs-

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

undervisning, bör man säga: nu vilja vi hafva en högskola, vi skola lämna lärarna den högsta möjliga lön, som staten för sådana tjänster kan gifva, och vi vänta då, att af denna anstalt skall skapas en verklig skogshögskola. För min del tror jag, att detta vore rätta sättet, och jag tror äfven, att det ligger fara i dröjsmål, ty konkurrensen äfven på detta område är stor. Skickliga vetenskapsmän ägna sig naturligtvis icke åt denna specialitet, om de icke veta, att de vid den blifvande högskolan få samma ställning som lärarna vid andra högskolor. Och framstående skogsmän, som passa för lärareverksamheten, äro mycket utsatta för frestelse att öfvergå till enskild, vida bättre aflönad verksamhet. Det är vidare af vikt att kvarhålla de goda krafter, som för närvarande finnas, så att de icke misströsta om sin framtid och öfvergå till annat. Dessutom får icke förbises, att personer, som möjligen vilja ägna sig åt denna undervisning, böra få tid att göra sig kompetenta till dessa professorsplatser, att visa sin kompetens och framlägga resultatet af sina forskningar. Jag tror därför, att det vore stor skada att dröja. Är det en gång fastslaget, att här blir en högskola, och att lönerna bli sådana, som tillkomma universitetslärare, blir utsikten större att få kompetenta sökande, än om ovisshetstillståndet alltjämt fortfar, och man håller på med nya utredningar i oändlighet. Vill man saken, är det bättre att nu taga ett beslutsamt steg och förklara: här skall bildas en högskola, och vi anslå nödiga medel därtill. Jag tror detta är bästa vägen att vinna målet.

Jag tillåter mig därför att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Herr Daniel Perssons reservation utmynnar icke i annat än bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och jag tillåter mig därför yrka bifall till denna senare.

Herr Fahlén: När jag först genomläste föreliggande proposition, inställde sig genast hos mig den reflektionen att hela den grundtanke, hvarpå den där ifrågasatta högskoleundervisningen är byggd, icke kan vara lyckligt funnen. Detta föranledde mig också då att väcka den motion, om hvilken nu i dag rätt mycket talats, men angående hvilken jag i allt fall måste anhålla att få säga ytterligare några ord; den rör uteslutande den s. k. förberedande kursen.

Nu har det af den näst föregående talaren och jämväl af herr Barthelson och jag tror väl äfven af statsrådet yttrats, att denna liksom andra anmärkningar, som gjorts mot Kungl. Maj:ts förslag, vore att betrakta allenast som detaljfrågor, och herr Barthelson underströk mycket kraftigt, att om dessa detaljfrågor borde vi kunna enas och icke försöka slita sönder det i öfrigt utmärkte förslaget. Jag måste säga, att jag icke kan betrakta denna fråga som en detaljfråga, jag betraktar den såsom en

ofantligt viktig fråga och såsom en rent af integrerande del af den stora frågan.

Statsrådet säger ifråga om denna förberedande kurs i öfverensstämmelse med de sakkunnige, att den blifvit anordnad på sätt som föreslagits, därför att den praktiska utbildningen skall byggas på den teoretiska utbildningens grundval. Det är uti denna tankegång som jag icke kan följa vare sig de sakkunnige eller herr statsrådet, då jag fastmer anser att den teoretiska utbildningen måste i viss mån och i mycket väsentlig grad byggas på den praktiska utbildningen; så har det varit på detta område förut, och jag tror icke att, om vi tala med erfarna och med dessa ting förtrogne praktiska män, de skola vilja jäfva mitt påstående härvidlag, och obetingadt ansluta sig till Kungl. Maj:ts resonemang. Om man har den uppfattningen synes det väl ganska naturligt, att man icke kan ansluta sig till en undervisning sådan den här skulle blifva lagd och såsom den här är föreslagen. När det är tal om den lägre kursen är resonemanget emellertid i den kungl. propositionen ett helt annat, ett rent motsatt, hvilket redan förut påpekats, men som jag ber att få ytterligare understryka. Där nämnes att fordran på två års praktisk utbildning är att anse såsom minimum, ett rent motsatt resonemang således mot det som gäller, då det talas om högskolebildningen.

Huru förklara dessa rent kontradiktoriskt motsatta åskådningar, som förekomma i betänkandet? Jag ansluter mig till den första utgångspunkten, den längre förberedande praktiska undervisningen, enär enligt min uppfattning eljest ingen säkerhet finnes för att de unga män, som skola fostras för att taga hand om våra skogar, skola kunna under den jämförelsevis korta högskoleundervisningen draga den nytta af denna undervisning, som med mer praktisk förbildning vore möjligt. Nu nämnde statsrådet, och det framhölls om möjligt ännu kraftigare af herr Barthelson, att de sakkunnige hade föreslagit den ifrågavarande anordningen och att dessa personer äro så framstående män inom facket, att de måste tillerkännas vitsord, och det vore det stora bärande skälet för att man utan vidare skulle acceptera det föreliggande förslaget.

Jag föränledes då att gent emot detta åberopa hvad som i allt fall sagts af en hel del personer, som yttrat sig i denna fråga — jag lämnar dock därhän ifall de af mina motståndare anses vara sakkunnige eller icke sakkunnige.

Jag börjar med ordföranden för de tillkallade sakkunnige, hvilken visserligen på sin tid anslöt sig till de sakkunniges förslag men sedan, på sätt också framgår af propositionen, år 1908 vid sammanträde i Jönköping med skogsmän förklarade, att han började luta åt att bibehålla de förberedande skogsskolorna och ville därför biträda en större majoritets inom skogsstaten åsikt att dessa skogsskolor borde bibehållas. Det är väl omöjligt att

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

*Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.*

(Forts.)

frånkänna, synes mig, detta uttalande vitsord, ty då måste man också frånkänna de sakkunniges ordförande sakkunskap, och det tror jag att icke ens herr Barthelson skulle vilja göra.

Men icke nog härmed, föreståndaren för den förberedande kursen vid Ombergs skogsskola har nu uttryckligen förklarar, att han ansåge att denna 5½ månaders kurs vore otillräcklig och att särskildt elevernas kunskaper i skogsmätning skulle blifva alltför ringa. Föreståndaren för Klotens skogsskola säger, att den föreslagna förberedande kursen vore i flera afseenden en försämring i stället för en förbättring, hvarför ock den nuvarande praktiska kursen borde bibehållas. Föreståndarna för Hunnebergs och Kolleberga skogsskolor anse, att den förberedande kursen vid Ombergs och Klotens skogsskolor borde bibehållas, men reformeras, så att intimt samarbete mellan dem och skogshögskolan komme att äga rum och att lärotiden komme att ytterligare utnyttjas.

Öfverjägmästarna i Gäfle—Dala och mellersta Norrlands distrikt anse, att den för inträde vid skogshögskolan föreslagna förberedande kursen icke vore en förbättring.

Öfverjägmästaren i östra distriktet har framhållit, att det vore mycket behöfligt och nyttigt, att den blifvande skogsman-
nen finge själf lära sig handlägga alla skogsarbeten, som han skulle leda, hvilket lämpligast skedde under en ettårig praktisk lärokurs, hvarunder alla arbeten kunde utföras systematiskt under den för dem lämpligaste årstiden; att de sakkunnigas förslag på intet vis tillgodosåge detta behof, o. s. v.

Jag kommer slutligen till de tvenne ledamöterna af domänstyrelsen som förklara, »att det vore olyckligt om i detta afseende en tillbakagång skulle inträda», hvilket blefve följden därest man accepterade Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Jag tror att härvidlag kan sättas sakkunskap emot sakkunskap, men jag tror å andra sidan att man icke får förringa värdet af den sakkunskap, som, visserligen icke på något sätt auktoriserad i högre mening, dock är att finna hos enskilda praktiska män, och då tror jag visserligen att de allra flesta, hvilket också inom utskottet gifvit sig tillkänna, ansluta sig till den mening, som jag tilllåt mig frambara i min motion. Ja, till och med herr Barthelson syntes luta åt denna sak i det han gaf ett visst erkännande åt den meningen, men emellertid betraktade saken som en detaljfråga eller som en bagatell, och där skilja vi oss fullkomligt. Utskottets reservanter, herr Daniel Persson m. fl. vilja icke heller förneka att den föreslagna kursen kan vara för kort och anse att man bör taga i öfvervägande, huruvida icke densamma i någon mån borde utvidgas.

Härmed synes det mig verkligen vara ådagalagdt att ej den organisation som föreslagits, för så vidt man vill medgifva att den förberedande kursen är en viktig del af organisationen, kan

vara tillfredsställande eller att det kan vara lämpligt att under sådana förhållanden utan vidare acceptera det föreliggande förslaget. Det sades visserligen att det icke gör så mycket, ty man kan sedan ordna saken efter erfarenheten. Javäl, mina herrar, men när få vi väl den erfarenheten? Jo, den erfarenhet man vinner af den skogsutbildning, som nu skulle lämnas, den vinnes icke förr än allra tidigast efter 30, 40 eller 50 år, kanske ännu senare. Ja, då är det så dags att råda bot för ett misstag, som man nu begått. Det skälet tror jag icke man kan acceptera.

Om jag ett ögonblick kunnat känna att detta vore en oviktig fråga, skulle jag gärna ansluta mig till Kungl. Maj:ts förslag, därför att detta vittnar om att här föreligger ett varmt intresse af att någonting göres och i mångt och mycket har företrädere framför nuvarande anordningar. Men jag kan alldeles icke förstå att det skulle ligga någonting äfventyrligt uti att på t. ex. ett år uppskjuta denna fråga för att få den ytterligare beredd och granskad med hänsyn till de anmärkningar, som nu blifvit framställda. I detta afseende förstår jag verkligen icke hvad som skulle kunna inträffa. Icke kan väl den omständigheten betyda något, att på vissa områden i Värmland skogsmassan per hektar utgör 55 kubikmeter i stället för 100 kubikmeter, som det borde vara; det lär väl ej ett riksdagsbeslut i dag kunna reparera till nästa år, och jag tror att det skälet är så kraftigt, att det slår ihjäl sig själft.

Det har vidare talats om vikten af en bättre vård af enskildes skogar; jag tror dock att högskoleutbildningen åtminstone i förstone ej kommer att få det inflytande på de enskilda skogarne, som i allmänhet är afsedt med densamma, ty det är nog statens skogars förvaltning det i främsta rummet här gäller. Icke heller tror jag att man kan åberopa statsrådets uttalande, att man med en bättre skogsvård eventuellt skulle kunna successivt öka afkastningen af vårt lands skogar med 100 miljoner om året, om jag fattade honom rätt. Det tror jag icke kommer att ske så snart, och måhända gör man sig här skyldig till ett litet misstag, då man sätter likhetstecken emellan afverkning och afkastning, hvilket jag tyckte mig finna, att herr stadsrådet gjorde.

Jag skall icke uppehålla mig längre vid denna sak, änskönt jag måste säga att den är för mig viktig och afgörande, så afgörande, att jag såsom riksdagsman icke kan taga på mitt ansvar att rösta för denna organisation, om den ifrågavarande förberedande kursen, som här är föreslagen, skall sättas i verket. Jag känner ansvaret för Sveriges skogar alltför starkt för att jag skulle vilja vara med om detta, hvilket jag icke tror vore nyttigt för framtiden. Detta är det för mig afgörande skälet.

Beträffande skogshögskolans organisation i allmänhet, skulle jag icke behöfva säga många ord. Jag är den förste att erkänna betydelsen och vikten af att en verklig skogshögskola här anord-

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

Angående
 ordnande af
 den högre
 skogsunder-
 visningen
 m. m.
 (Forts.)

nas, och jag är villig att för det ändamålet bevilja snart sagdt hvilket anslag som helst, ty kostnadsfrågan ställer jag obetingadt härvidlag i andra rummet. En verkligt god organisation och hvad därmed hänger samman måste jag dock i första rummet förutsätta, men jag kan icke erkänna, att här föreligger en verkligt organiserad högskola. Statsrådet frågar själf hvad kriteriet är på en verklig högskola, han säger ju själf i den kungl. propositionen, att han afser att skapa en verklig högskola och svaret på frågan vore att den viktigaste förutsättningen för en högskola vore de *kvalitativa* egenskaperna hos lärarne, i hvilket hänseende Kungl. Maj:ts förslag ganska kraftigt betonar, att man här må söka få verkligt högt ställda personer. När jag genomläste betänkandet, kunde jag icke undgå att fästa mig vid de kompetensvillkor som här stadgats för professorerna. Det heter beträffande kompetensen för professuren i skogsskötsel, att »dess innehafvare såsom ledare under längre tid af en mera omfattande svensk skogsförvaltning visat sig äga framstående duglighet och att *helst* genom utgifna skrifter rörande skogsskötsel eller genom afgångsbetyg från skogshögskolan ådagalagt synnerligen goda teoretiska insikter i samma ämne;

b) för professur i skogsuppskattning och skogsindelning, att genom kunskapsintyg från universitet eller högskola styrkt sig äga goda matematiska kunskaper, att *helst* genom utgifna skrifter eller genom afgångsbetyg från skogshögskolan visat sig äga framstående teoretisk skicklighet i hvad läroämnet omfattar samt att genom förtjänstfullt utförda uppskattningar af och utredningar angående tillväxt å större skogsområden ådagalagt framstående praktisk duglighet»; men

»c) för professur i skogsbotanik med allmän botanik, att genom utgifna skrifter eller akademiska examina styrkt sig äga den botaniska utbildning, som erfordras för filosofisk doktorsgrad, äfvensom att hafva publicerat väl vitsordade vetenskapliga undersökningar öfver skogsbotaniska frågor.»

Kan härigenom anses väl sörjdt för lärarnes kvalitativa egenskaper? Jag måste svara nej.

Huru skall man få till stånd en skogsvetenskap? Såvidt jag förstår kan det icke ske på annat sätt än att de på grund af erfarenhet vunna rönen samlas och publiceras i utgifna skrifter. Detta är väl det enda sätt, hvarpå vi kunna få vetenskapen fram i högre former, såvidt jag förstår. Men här är ju icke fråga om detta, här kan man blifva professor utan att ha skrivit en enda afhandling och utan att ha låtit sina skogskunskaper komma till allmänhetens kännedom, genom att blott helt enkelt och i den mån tiden det medgifver bibringa lärjungar vid skogshögskolan sitt vetande. Tror man då, att man på det viset får fram en skogsvetenskap i verklig mening? Jag kan icke tro detta och därför måste jag säga, att jag finner de kompetens-

villkor, som här äro stadgade för lärarne, i hög grad otillfredsställande. Det synes mig vara ett ovillkorligt kraf, att dessa personer genom vetenskaplig verksamhet gifvit prof och bevis på sina framstående praktiska egenskaper, och jag kan för min del icke finna annat, än att detta måste erkännas såsom något oundgängligen nödvändigt. Detta synes mig icke vara någon oviktig sak utan tvärtom så viktig, att jag måste göra detta såsom villkor för att jag skall kunna erkänna att här föreligger en verkligt organiserad skogshögskola.

Och slutligen måste jag göra ännu en liten randanmärkning till betänkandet på tal om högskolefrågan. Det hade af de sakkunnige föreslagits att för att vinna inträde i skolan skulle de sökande hafva öfverbetyg i fyra ämnen, nämligen fysik och kemi, biologi och matematik. Utan vidare har Kungl. Maj:t strukit detta villkor och det endast med den motivering att det icke kan vara lämpligt att skapa två slags studentexamina — det behöfs blott studentexamen och ingenting vidare. Men de sakkunnige förmena, att det är af ofantlig vikt att dessa förkunskaper finnas hos eleverna därför att därigenom kan man utesluta vissa ämnen ur läroplanen. Hvad beträffar fysik och kemi, har fysiken helt enkelt uteslutits från läroplanen och endast af det skäl, att de inträdessökande skola hafva med beröm godkänd i studentexamen. Huru går det nu med den saken? Jag kan icke finna att detta iakttagits i skogshögskoleplanen, hvilket väl ändå varit önskligt. Samma är förhållandet med de andra ämnena, att dessa måste blifva i viss mån tillbakasatta, ty så ringa får man väl ej tänka om ett högre betyg i studentexamen att det skulle sakna all betydelse.

Jag har afgifvit en reservation, som hufvudsakligen hänför sig till min nu utvecklade ståndpunkt rörande den förberedande kursen. I densamma har jag vidare velat säga, att jag ej kunnat finna, att högskoletanken blifvit konsekvent och enhetligt genomförd, äfvensom att jag ansett att för närvarande namnet institut kunde bibehållas och att lärarlönerna kunde sättas något lägre. Dock vill jag gärna säga, att jag icke skulle fästa så stort afseende därvid, änskönt jag finner att de svagheter jag tillåtit mig påpeka äro af ganska viktig natur. Men hvad beträffar den förberedande kursen, måste jag, såsom jag tidigare sagt, vidhålla, att en förändring bör ske, och denna förändring kan ej ske i hast, utan den måste öfvervägas och leda till ändringar i undervisningsplanen, åtminstone i vissa delar af densamma. Och vid sådant förhållande är det för mig omöjligt att kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag. Jag skulle då yrka bifall till min reservation, men jag står ensam om den, och det är ej sannolikt, att jag kan få majoritet för densamma. Och när jag öfvervägt detta, har jag trott mig handla rättast genom att avsluta mig till herr Odelbergs reservation, hvilken lämnar frågan

*Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.*
(Forts.)

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

öppen till förnyadt öfvervägande och återkommande ett annat år i mera acceptabelt skick. Detta är skälet hvarför jag nu ansluter mig till herr Odelbergs reservation, till hvilken jag alltså anhåller att få yrka bifall.

Herr Tamm: Jag tror, mina herrar, att den tidpunkten nu är kommen, att det kan vara skäl konstatera att allt hvad som kan från ena eller andra sidan sägas i denna sak har nog nu blifvit sagdt, och att säga det med andra ord tjänar säkerligen ingenting till. Jag skulle därför kunna inskränka mig till att i allt hufvudsakligt instämma med herr Barthelson och hoppas att kammaren skall anse lika som jag, att det väl vore skäl att lyssna till den i denna fråga ende verkligt sakkunnige inom det utskott, som haft frågan till behandling. Mea det finnes väl ändå skäl att peka på vissa grundlinjer, som varit för mig och jag tror äfven böra vara i denna fråga de ledande. De äro endast tre.

Den första är att man måste ställa höga fordringar på undervisningen och detta icke allenast i kvalitativt utan, om jag får använda det uttrycket här, också i kvantitativt afseende, och därför har jag trott att det varit riktigt af utskottet att icke så helt undanskjuta tanken på att ägna mera uppmärksamhet åt det väl i ovanligt hög grad grundläggande ämnet nationalekonomi. Utskottet har icke velat så göra. Jag har också tänkt att det skulle vara skäl att något på framtiden ställa tanken om en något utvecklad förberedande kurs eller att åtminstone i detta afseende gå lika långt som herr Daniel Persson föreslagit. Utskottet har icke velat så göra.

Den andra grundlinjen, som sammanhänger med den första, är att man måste för att få en kvalitativt fullmålig undervisning tillgodosedd tillse att skäligen ersättning beredes de lärare som skola meddela densamma, ty hvad är det som begäres af dessa lärare? Ja, i det afseendet tror jag att herr Fahlén citerat något ofullständigt, då han endast uppehöll sig vid hvad han ansåg vara det som af Kungl. Maj:t uppsatts som kompetensvillkor. Om han vändt bladet och läst sid. 153 i propositionen, hade han funnit att Kungl. Maj:t där uppställer samma kvalifikationer som de sakkunnige i det fallet önska. Där säges:

»De kompetensvillkor, som i stadgeförslagets § 35 finnas formulerade, torde också vara af den beskaffenheten, att de utsluta mindre kvalificerade sökande, och ehuru på grund af ämnens säregna beskaffenhet disputationsprof ej kan fordras till mer än professuren i skogsbotanik, synes det dock, som om fordringarna på utbildning äfven för de öfriga kunna jämnställas med de vid universiteten gällande.»

Där är ju tämligen tydligt utsagdt att kompetensfordringarna böra ställas synnerligen höga.

Men det är en annan sak, som under debatten icke blifvit i sammanhang med lärarnas kompetensfordringar berörd, och det är det för alla välbekanta förhållandet att i närvarande stund existerar vid denna undervisning knappast en enda användbar svensk lärobok. Dock är ju alldeles gifvet att för att kunna organisera undervisningen rätt för framtiden är det första man kan begära, att de lärare, som tänka ägna sig åt detta, gå i författning om att utgifva läroböcker, och i det afseendet lär väl ingen bestrida att därtill fordras särskild kompetens och jämväl att lönevillkoren sättas så höga, att den, som tänker ägna sig åt detta kall, också får tid att förbereda sig till detsamma genom att författa och utgifva erforderliga läroböcker.

Den tredje grundlinjen, på hvilket jag sätter det allra största värdet, är nödvändigheten af ett organiskt samband emellan skogsutbildningens olika grenar. Utskottet har ej heller velat häråt ägna den uppmärksamhet, som saken kräft. Statsrådet har dock i propositionen å sid. 121 eller 122 däråt gifvit ett klart uttryck, och jag tror att det varit nyttigt om äfven utskottet kraftigt understrukt önskvärdheten af att 1904 års skogsreform här genomföres, genom att tillse att hvarje dugande ung man skall kunna trappsteg efter trappsteg arbeta sig upp till detta yrkes högsta topp.

Dessa hafva varit mina önskningar, men man får ju för själfva sakens skull lämna dem, och herr Barthelson har i det hänseendet gifvit mig ett godt exempel. På grund häraf och då jag tror, att herr Daniel Perssons reservation, hvilken i det närmaste ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag men dock lämnar Kungl. Maj:t möjlighet att, om så skulle befinnas lämpligt, något utvidga den mycket omstridda förberedande kursen, innefattar den efter mitt förmenande bästa lösningen af frågan, skall jag, med uppgifvande af mina egna önskningar i detta afseende och under förhoppning att hvad som uti min och öfriga reservationer kan vara godt en gång kommer att upptagas i denna undervisningsplan och att hvad som för densamma efter vunnen erfarenhet visat sig mindre tillfredsställande därifrån utrangeras, inskränka mig till att yrka bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Grefve Wachtmeister, Axel: Då ännu ingen yrkat bifall till utskottets hemställan skall jag be att få säga ett par ord.

När man ser utskottsbetänkandet med alla de många reservationerna, får man det intrycket, att någon vidare enighet just icke varit rådande inom utskottet. Det hela förefaller som ett i sjönöd stadt fartyg, hvars 16 man starka besättning gifvit sig i väg i stället för att söka föra fartyget i hamn. Jag tror dock att fartyget kan vara ganska användbart. Utskottets förslag är ju i det närmaste det samma som Kungl. Maj:ts, med undantag

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

af att utskottet föreslagit ett uppskof med anläggande af namnet skogshögskola samt att utskottet vidare föreslår bibehållande af det nu rådande systemet eller någonting liknande, en omkring ettårig förberedande skogsskola, i stället för den af Kungl. Maj:t föreslagna $5\frac{1}{2}$ månaders förberedande kurs.

Hvad då först beträffar namnfrågan tror jag att inom utskottet oppositionen mot namnet skogshögskola kommit till en liten smula som en gärd af höflighet åt landtmannaintresset samt för att om möjligt lugna den misstämning inom landtmannakretsar, som skulle kunna uppstå, därest skogsintresset före landtmannaintresset skulle nå den af båda parterna så synnerligen eftersträfvade högskolebildningen. Men namnfrågan är ju tillse vidare af mycket underordnad betydelse, hufvudsaken för ögonblicket är väl att för den högre skogsundervisningen erhålla tillräckliga byggnader och så högt kvalificerade lärarkrafter, att alla förutsättningar för att en verklig skogshögskola skall kunna utveckla sig förefinnas. Dessutom ligger väl i namnet skogsinstitut icke något som helst hinder i vägen för högskolebildningen, därpå har namnet Karolinska institutet gifvit ett lysande bevis.

Af större betydelse än namnfrågan är den förändring, som utskottet föreslagit med afseende å den förberedande utbildningen, då utskottet föreslagit bibehållande af det nuvarande systemet eller någonting ditåt i stället för Kungl. Maj:ts $5\frac{1}{2}$ månaders kurs. Den af Kungl. Maj:t föreslagna $5\frac{1}{2}$ månaders forcerade kursen, äfven om den utsträcker något i enlighet med herr Daniel Perssons m. fl. reservation, kan omöjligent åstadkomma den mera mognade, grundliga, praktiska förberedande utbildning, som skulle kunna vinnas, därest eleverna under ett helt års tid finge närvara vid och äfven lägga hand vid alla de åtgöranden, som en rationell skogsvård vid hvarje års tidpunkt kräfver. Vi måste betänka, att en hel del af dessa elever kanske hela sitt lif varit stadspojkar, och de behöfva mer än väl under ett sammanhängande år lefva omgifna af skog och praktisk skogsvård. Dessutom förefaller det onekligen ojämnt deladt, att för inträde vid den lägre kursen fordras två års väl vitsordad skogsmannaverksamhet och för inträde i den högre kursen endast dessa $5\frac{1}{2}$ månaders förberedande kurs. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har framhållit, att denna korta förberedande kurs skulle vara så synnerligen lämplig för att under densamma göra urval af elever till skogshögskolan. Ja, den fördelen skulle ju vinnas, ifall enligt de sakkunniges förslag alla skulle få tillträde till denna förberedande kurs, men enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle endast 40 få antagas, och då måste ju ändå pappersmeriter anlitas.

En kardinalpunkt i det kungl. förslaget och äfven i utskottets förslag är ju lärarnes likställighet med universitetsprofessorer och därmed följande högre löneförmåner. Jag har svårt att förstå det starka motstånd, som rest sig häremot. Det har visat sig,

att, om staten icke vill betala för att få de bästa krafterna, dessa gå i den enskilda företagsamhetens tjänst. Då är det väl statens både rättighet och skyldighet att söka bevaka sina intressen, när det gäller att utbilda en kår, som skall omhänderhafva så oerhördt stora värden som kronans skogsdomäner, och en kår, hvars större eller mindre skicklighet, hvars bättre eller sämre utbildning kan medföra en så ofantligt stor skillnad i vinst- och förlustmöjligheter för kronan.

Jag ber, herr talman, att tills vidare få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Holmquist: Jag skall försöka att icke upprepa hvad föregående talare hafva yttrat bättre, än jag kan göra det. Skulle jag i något afseende icke kunna hålla detta löfte, ber jag om tillgift.

Det yttrades af en föregående talare, att det betänkande, som här föreligger på kammarens bord, skulle vara ett söndertrasadt betänkande. Ja, i viss mån kan jag hålla med honom därom; men det kan väl icke vara annat än utskottets fel. Då jag nu kommer till den andra anmärkning, som samme talare framförde, eller att det icke vore i fråga om *detaljerna*, betänkandet vore söndertrasadt, ber jag att få säga, att jag i det fallet har en annan mening. Det är efter min uppfattning just i *detaljerna*, som betänkandet blifvit söndertrasadt. Jag skall be att något litet få fortsätta min bevisning i den vägen. De skiljaktigheter, som föreligga mellan Kungl. Maj:ts förslag och utskottets utlåtande, äro hufvudsakligen — det rör nu endast organisationen — tre. De röra den *högre kursen*, den *lägre kursen* och den *föberedande kursen*.

I fråga om den högre kursen säger utskottet, att den i viss mån icke skulle hålla måttet på hvad man menar med en högre skogsundervisningskurs, då det gäller en tilltänkt skogshögskola. Då jag närmare söker intränga i hvad som ligger bakom denna utskottets åskådning, må jag säga, att jag blir bet, därför att öfver hufvud taget några skäl härför icke blifvit af utskottet anförda. Såsom skäl kan man ju icke andraga, att det vid denna tilltänkta skogshögskola skulle vara endast elementära fackkurser, ty Kungl. Maj:ts proposition innehåller tillika alldeles uppenbart, att vid skogshögskolan skulle idkas en fri vetenskaplig forskning vid sidan af dessa fackkurser, och det sätt, på hvilket Kungl. Maj:t afser att utrusta denna vetenskapliga anstalt, är efter mitt begrepp sådant, att densamma skulle hafva full rätt att kalla sig *högskola*.

Hvad beträffar den s. k. lägre kursen förefinnes mellan Kungl. Maj:ts mening och utskottets uppfattning en klyfta, så till vida, att Kungl. Maj:t anser, att en sådan lägre kurs af den omfattning Kungl. Maj:t har velat gifva den nu bör *permanent* fästas

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.

(Forts.)

vid högskolan, medan utskottet åter anser ett sådant fästande vid skogshögskolan endast böra blifva *provisoriskt*. Som skäl härför anför utskottet, att en sådan lägre kurs icke lämpligen bör inför-
lifvas och höra samman med en anstalt af den allmänna karak-
tär, som en högskoleanstalt skulle vara. Ja, herr talman, jag kan icke finna annat, än att utskottets uppfattning här är byråkratisk. Jag har aldrig hört någon människa ifrågasätta, att vissa examina, låt oss säga t. ex. kansliexamen, vid våra universitet skulle, där-
för att de, utan att vara i djupare mening vetenskapliga, där
finnas och där afläggas, i någon mån draga ned universitetens
anseende. För öfrigt, är det icke fullgiltiga praktiska skäl, som
föranledt Kungl. Maj:t att nu fästa denna lägre kurs vid hög-
skolan? Hvem kan egentligen gifva bättre certifikat på hvad
den lägre kursen har betydt, då det gällt vår svenska rationella
skogsvård än dels de personer, som i sin tjänst hafva använt
de män, som genomgått denna kurs, och dels de personer, som
genomgått den och därefter gått ut i landet och tjänat skogsin-
tressena och vårdat landets skogar? Och båda dessa kategorier
ha enstämmigt betygat, att denna kurs varit till den svenska
skogsvårdens bästa.

Jag kommer nu till en fråga, där skiljaktigheterna mellan
de olika uppfattningarna anses vara större. Den rör den förbe-
redande kursen. Som kammaren väl känner, är det nu en för-
beredande ettårig kurs för inträde vid institutet, förlagd till skogs-
skolorna vid Omberg och Kloten. Om den kursen, sådan den
nu är anordnad, läses på sid. 110 i Kungl. Maj:ts proposition
följande, som jag måste trötta kammaren med att ännu en gång
höra, särskildt då ju enligt herr Odelbergs yttrande måhända icke
alla läst den kungl. propositionen. Där står det:

»Den hufvudanmärkning, som med fog torde kunna göras
mot den nuvarande organisationen, är, att de förberedande sko-
lorna icke stå i någon som helst rapport med skogsinstitutet. De
bägge undervisningsanstalterna arbeta icke efter samma plan,
kompletterande hvarandra, hvadan ett onödigt slöseri med tiden
äger rum. Hvad som genomgås vid den lägre anstalten öfvas
ofta ånyo, visserligen på ett grundligare och mera omfattande
sätt vid den högre, äfven i sådana fall, då det knappast gäller
uppöfning af rent manuell färdighet. Dylik planlös arbetsmetod
är från pedagogisk synpunkt i hög grad förkastlig, i det att den-
samma hos eleverna minskar intresset och lätt medför ytlighet
och öferskatning af de elementära kunskapernas värde. Det
torde ej heller kunna alldeles förnekas, att den alltför långa tid,
som är anslagen åt vissa arbeten vid ifrågavarande skogsskolor,
medfört bristande arbetsintensitet. Öfverhufvud torde, åtmin-
stone bland de yngre generationerna af skogsmän, den uppfatt-
ningen vara skäligen utbredd, att den nytta de dragit af vistel-

gen å skogsskolorna ej i allo motsvarat den tid och kostnad, som därpå offrats.»

Det är de sakkunnige, som så yttra sig, och det få herrarne gifva mig rätt i, att det yttrandet är en ganska skarp kritik af den kurs, som hittills varit förberedande för de högre studierna vid det nu befintliga skogsinstitutet.

*Angående
ordnande af
den högre
skogsin-
sigtningen
m. m.*

(Forts.)

Hvad har Kungl. Maj:t nu föreslagit? Jo, Kungl. Maj:t föreslår en 5 $\frac{1}{2}$ månaders förberedande kurs, hufvudsakligen i skogs- och fältmätning, vidare under ett oafbrutet skogsarbete i öfrigt och med möjlighet för högskoleläraerne personligen att under denna tid följa alla elevernas i den förberedande kursen arbeten för att kunna till högskolan förvärfva de allra bästa krafterna. Mot detta har utskottet och motionären herr Fahlén sagt: tiden är för kort; och därför har herr Fahlén i sin motion föreslagit, att de nuvarande skolorna skulle bibehållas, *dock med de ändringar i organisationen och arbetssättet, som för ett intimt samarbete med skogshögskolan och bästa utnyttjande af lärotiden kunde finnas erforderliga.* Efter mitt begrepp och med den allmänna skissering herr Fahlén gjort i sin motionskläm kan jag åtminstone icke finna annat, än att Kungl. Maj:ts förslag och herr Fahléns hemställan i hans motion tämligen nära täcka hvarandra. Det enda, som kan sägas för att markera skillnad, är att tiden 5 $\frac{1}{2}$ månader är nästan kort. Men då nu i den af herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservation, till hvilken jag ämnar yrka bifall, hemställes om en utsträckning af denna tid, kan jag icke annat finna, än att det af herr Fahlén framställda yrkandet, utskottsutlåtandet och Kungl. Maj:ts förslag, så modifieradt, skulle vara ungefär detsamma.

Det har talats om, att de uppfattningar, enligt hvilka den nuvarande förberedande kursen skulle bibehållas väsentligen sådan den nu ter sig, fått ett stöd i de båda skogsskolornas vid Omberg och Kloten nuvarande föreståndare. Ja, herr talman, man får ju säga, att personer, som under en ganska lång tid lefvat sig in i de förhållanden, som existerat vid dessa skogsskolor och verkligen ägnat dessa skolor sitt arbete och därmed sin kärlek, kanske se den här saken med blickar, som äro något litet färgade af den sympati, som de hafva för dessa skolor. Men går man till de andra auktoriteterna, som här äro åberopade till förmån för herr Fahléns motion, må jag säga, att det, såvidt jag kan förstå, icke finnes en enda, som icke ifrågasätter en hel del modifikationer: ett intimare samband, en hel del organisationsförändringar, som utmejslade i bestämda detaljer skulle kunna visa sig vara så där tämligen likartade med hvad Kungl. Maj:t i den här saken föreslår.

Jag har nu för min del sökt visa, att det verkligen är, såsom en föregående talare här påpekat, endast en del detaljskillnader mellan Kungl. Maj:ts förslag och utskottsbetänkandet samt i viss

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.*

(Forts.)

mån äfven reservanternas hemställanden, med undantag af herr Odelbergs.

Jag vill, då jag nu har ordet, beröra äfven en annan fråga, med hvilken jag kanske borde hafva börjat. Den rör den här ifrågasvarande institutionens benämning af högskola eller institut. Ja, man kan ju tycka, att det är i viss mån en smakfråga. »Institut» har ju för sig en viss tradition, som skulle verka icke så litet aktningsbjudande; men »högskola» visar väl mer på hvad verkligen skogsfrågan är för vårt land och hvilken ställning den institution, i vårt land särskildt, bör intaga, som skall blifva en centralhärd för den vetenskapliga forskningen på detta område. Och det är därför jag för min del sluter mig till dem, som anse, att högskolenamnet bör skänkas åt denna anstalt. I den kungl. propositionen är åberopadt ett yttrande af den snillrike Agardh. Han säger där, att Sveriges tillvaro som själfständig stat och ett civiliseradt land beror på, om det har skogar eller icke. Ja, jag skulle våga säga, att Sveriges utveckling ekonomiskt och kulturellt beror på, att sådana krafter skapas, som kunna inrikta vårt lands skogsbruk på rationella metoder. Inför de förhållanden att i vårt land mer än 50 proc. af fastmarksarealen är skogsmark; att redan för några år sedan exporten af arbetade och oarbetade trävaror uppgick till omkring 200 miljoner kronor, således till bortåt 50 proc. af utförselns totalvärde; att skogen afkastar 400 miljoner kronor om året efter en uppskattning, som anses vara snarare för låg än för hög, och att för några dagar sedan vid ett af mig bevistadt möte en af vårt lands allra främste män, då det gäller den svenska skogsfrågan, förklarade, att han för sin del efter mognaste betänkande ansåg, att, om vi börja med en verkligt rationell skogsvård, vi om ett sekel skola hafva ökat afverknigen från våra skogar med ett belopp, icke understigande 200 miljoner kronor om året — inför sådana förhållanden må jag säga, att det föreföll mig litet egendomligt, då jag i löne-regleringskommitténs utlåtande läste, att denna tilltänkta högskola borde jämföras med veterinärinstitutet och farmaceutiska institutet, och att dess professorer, de, som skola blifva männen på skutan, som verkligen skola föra fram den här saken, jämfördes med motsvarande personer vid de båda af mig nu nämnda anstalterna. Utan att på något vis ifrågasätta att icke de män, som arbeta vid dessa, böra hafva all honnör, tror jag dock, att kammaren vid en jämförelse utan svårighet skall finna, att betydelsen för Sveriges land och Sveriges framtid kommer att vara en annan och vida större, då det gäller denna högskola och dess professorer, än då det gäller de båda anstalter, hvarom jag nyss talat.

Nu har det sagts här: Hur skall en vetenskap kunna skapas vid detta institut, då man för närvarande ej äger något material att på detta område bearbeta? Jag tror, att man har ofantligt mycket, som ligger rent af oarbetadt. Och å andra sidan skall

väl någon gång Sveriges skogsfråga börja att vetenskapligt bearbetas. Vi hafva låtit tiden gå utan att göra något, och vi stå i en orimlig skuld, för att så har skett. Vi hafva tagit enormt, men intet gifvit. Om nu här en högskola bildas, om man genom de löner, som Kungl. Maj:t föreslår, kan dragas till den det bästa, som vårt land har på detta område, ja, då har väl den svenska staten gjort hvad den kunnat. Man kan ej göra mer, men efter min uppfattning bör man här göra det mesta och det bästa man kan. Om organisationsfrågan nu uppskjutes till nästa år, och en ny proposition framlägges, och ett nytt utskottsutlåtande ser dagen, åter med skiljaktigheter från hvarje utskottsledamot och med en ny insinuation, att åter en kungl. proposition föreligger, som kammarens ledamöter icke läst; ja, är frågan då i bättre läge?

Jag kan icke finna annat, än att de, som under de två månader som gått, sedan propositionen framlades, läst densamma med noggrannhet, böra hafva fått den uppfattningen, att den organisationsform, som Kungl. Maj:t här ifrågasatt, är värd allt erkännande. Och under denna uppfattning, herr talman, ber jag att få yrka bifall till herr Daniel Perssons m. fl. vid betänkandet fogade reservation.

Herr Lindblad, Ernst: I likhet med herr Fahlén nödgas jag gifva tillkänna, att, om jag slutligen skall välja mellan Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. den af herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen, och herr Odelbergs reservation, jag nödgas bestämdt ställa mig på herr Odelbergs ståndpunkt. Vid behandlingen af detta ärende inom utskottet intog jag till en början just samma ståndpunkt, ty jag resonerade som så, att vi med ett anslag af 700,000 kronor till dessa byggnader och för att få institutionen till stånd ju tydligen gifvit på hand, att det är meningen, att man skall offra något för skogsundervisningen utöfver hvad man nu gör, och jag tror icke, att den vemodsfulla klagolåt är berättigad, som vi hörde från skogs mannen par préférence i kammaren, då han nämligen talade, som om man nu ville ställa skogsundervisningen på afskrifning — jag tror äfven, att herr Odelberg gifvit på hand, att han vill offra någonting och offra något verkligt. Men det var vår plikt att göra hvad vi kunde af Kungl. Maj:ts förslag med användande af den tid, som stod oss till buds, och därför hafva reservationerna kommit att gå på tre hufvudlinjer.

Herrar Hellström och grefve Wachtmeister ställa sig på utskottets förslag med understöd af herrar Fahlén, Persson och undertecknad — vi tillstyrka, vi också, *utskottets* förslag, dock med beaktande af de lägre lönerna. Fem andra reservanter gå på *Kungl. Maj:ts* förslag, och herrar Odelberg och Lundell yrka rent *afslag*. Jag kan icke gå med på, att man skall välja namnet högskola och att man är rädd för namnet institut. Är icke det

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

gamla namnet lämpligare på en sådan institution, till hvilken man admitterar lärjungar med realskoleexamen? Ha vi här verkligen ett rätt kriterium på en högskola? Man bibehåller ju den gamla anordningen med en lägre och en högre kurs? Ja, säger man då, man skall inrätta sig med de högre lönerna. Men då upprepar jag: är det alltid säkert, att man får absolut de kompetentaste, därför att man höjer lönerna med 2,000 kronor? Är det icke riktigare, att man nu går ett steg framåt och sedermera ser till, om man verkligen behöfver öka lönerna. Detta spelar naturligtvis icke någon kardinalroll, men förslaget därom har tillkommit för att skipa rättvisa mellan olika grader professorer, som vi hafva inom landet.

Man har försökt med en bevisföring, som jag icke kan gilla. Vi hörde den först från statsrådsbänken. Det vore känt — anförde herr statsrådet — att en fackman skulle hafva uppskattat afkastningen af jord och skog i vårt land till 1,200 miljoner kronor; skogen skulle ensam lämna omkring 400 miljoner kronor; och därför skulle man behöfva de *högre lönerna*. Eftersom landbruket gifver mer än skogen, hvad skulle man väl ha rätt att draga för slutsats och konsekvenser af ett sådant resonemang? Jo, att det borde blifva ännu högre löner för de professorer, som i en framtid skola ägna sig åt landbruksundervisningen. Hittills har man på landbrukets område redt sig ganska godt med endast lektorer, och jag tror icke, att någon i närvarande stund yrkar på professorsnamn eller lön för dem. Den där klimaxen tror jag alltså, att vi kunna expediera hastigt och lustigt.

Jag vill icke tro såsom den siste talaren, att af ett uppskof nu skulle följa, att resultatet nästa år skulle blifva precis det samma, som man skulle få i år, därest uppskofsyrkandet ej segrar. Skulle man resonera på det sättet, förstår jag ej, hvarför man någonsin går med på uppskof för att ytterligare utreda en fråga. Det är väl för att bättre kunna bilda sig ett omdöme om den föreliggande frågan, som man uppskjuter den, och icke skall man väl behöfva tänka, att i händelse af uppskof förslaget skall komma åter likadant som nu. Kungl. Maj:t kan hafva lärt något af frågans behandling i Riksdagen i år, och utskottet bör väl också hafva lärt något, så att det kan antagas vara bättre omdömesgillt vid en förnyad pröfning.

Jag skall ej längre upptaga kammarens tid, utan ber ytterligare allenast att få tillkännagifva, att, då jag befarar, att utskottets förslag icke kommer att blifva ja-proposition i den slutliga voteringen, jag nödgas yrka bifall till herr Odelbergs reservation.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Det är ju så, att utskottets förslag blifvit synnerligen sönnertrasadt. När man får det i sin hand, blir man ju rent ledsen; så sönnertrasadt tycker man att

det är. Och personer, som varit med och ganska bestämdt varit med om att söndertrasa det i utskottet, hör man säga, att, därför att det är så söndertrasadt, denna fråga nu icke är färdig att afgöras, utan vi få lof att gå med på ett uppskof. Detta kan jag icke vara med om. När jag först hörde denna mening, kom jag att tänka på något, som inträffade i kammaren i förgår kväll. Det var, när vi hade Södertäljefrågan före och det talades om, att Vårdsholmslinjen var så bra, att den skulle undersökas en gång till, och att man borde uppskjuta frågan. Då svarades: det är väl ej skäl att uppskjuta denna fråga; den har blifvit så blött och så stött, så att nog äro vi färdiga att afgöra den. Jag vill säga: på samma sätt är det med skogsundervisningsfrågan: i de skogsintresserade kretsarne och af myndigheterna har den undersökts och diskuterats under nu sex år, och jag tror verkligen, att det icke skulle tjäna mycket till att uppskjuta den; förberedande arbeten äro gjorda tillräckligt.

I synnerhet skulle man ju väntat att af den reservant, som först yrkade på uppskof, få några direktiv för en blifvande utredning, några upplysningar om, hvad den skulle gå ut på. Men fast jag hörde noggrant på herr Odelbergs yttrande, kunde jag icke få fram några sådana direktiv, åtminstone icke några, som jag kan godkänna. Till en början ansåg han, att man skulle undersöka, om icke alla jägmästare, både statens och de enskildas, skulle vara betjänta med att ha fått gå igenom den högre kursen, i stället för att somliga genomgått allenast den lägre. Jag får säga, och jag tror, att det är klart för dem, som läst Kungl. Maj:ts proposition, att i det afseendet Kungl. Maj:t gifvit goda skäl för bibehållande af båda kurserna. Sedan sade herr Odelberg, att hela skogsundervisningen borde ordnas på en gång, annars blefve det icke något helt. Men han sade på samma gång, att byggnaderna skulle vara färdiga år 1915, och då skulle den nya organisationen vara genomförd. Skall man tänka på att omorganisera äfven skogsskolorna, och hela undervisningsfrågan tagas upp igen, så fruktar jag, att det blir visst icke färdigt till nästa riksdag och kanske icke heller till den därpå. Jag tror ej heller att det är af stor nytta och säkerligen ej nödvändigt att på en gång ordna både de lägre och de högre skolorna.

Vidare yttrade herr Odelberg något som gick ut på, att planen för den högre skogsundervisningens ordnande icke var lycklig, ty det sätt hvarpå man tänkt sig att teori och praktik skulle gå hand i hand kunde ej åstadkomma lyckliga resultat. I det afseendet är jag af helt olika mening än han. Det synes mig, med tanke på det mål man vill nå med skogsundervisningen, att den lösning, som de sakkunniga, som förberedt denna fråga, kommit till, är ganska lycklig. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sade, att skogsbruket i Sverige är mycket viktigt för vår export i synnerhet, och nämnde några siffror,

*Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Angående
ordnande af
den högre
skogsunder-
visningen
m. m.
(Forts.)

som visade, huru det förhöll sig till jordbruket. Med tanke på hvad som gjorts i Sverige under de sista tjugu åren vill jag säga, att det har gjorts ofantligt mycket för att få fram jordbruket, och att man lyckats ganska bra i det hänseendet. Men jämför man därmed hvad som gjorts för skogen, så finner jag, att det är ganska litet. Och jag tror, att vi icke kunna neka till, att om vi se på Sveriges skogar i det hela, så är det en bra ringa del af dem, som är rationellt skött. Om man såsom jag har den bestämda öfvertygelsen, grundad på icke så liten erfarenhet, att man kan taga mycket stora värden ur skogen, om den skötes ordentligt, men helt och hållet förstöra den, om man handskas oförståndigt därmed, så har man också den åsikten, att hvad man kan göra för att skaffa duktiga män för den högre skogsundervisningen för att leda den i rätta spår är verkligen en god gärning, ja en mycket nödvändig gärning. Ännu äro de lärda ganska oense i afseende på huru skogsskötseln bäst bör ordnas, det kan vitsordas af dem af eder, mina herrar, som tagit någon del af diskussionerna vid t. ex. skogsvårdsföreningens möten de sista åren. Men det är nödvändigt att komma till någon enighet för att veta, huru man skall sköta våra skogar för att nå ett verkligt resultat.

Det har här talats ganska mycket om att man icke kan benämna denna anstalt skogshögskola, därför att studietiden är för kort. Jag anser tvärtom, att det är en ganska stor fördel i detta förslag, att studietiden har blifvit så kort som möjligt. Det är verkligen en stor förtjänst i detta förslag, att man gjort allvarligt försök i det afseendet. Alla, som hafva litet med undervisningsfrågor att göra, veta att det är ett önskemål som man sträfvat efter, men som varit synnerligen svårt att förverkliga. En annan fördel med detta förslag — jag tänker fortfarande på studietiden — är, att här gjorts det, som jag tror, första verkligt dugande försöket att inränga vapenöfningarna under studietiden.

Jag ber till sist få säga, att jag har funnit, att det kungliga förslaget i stort sedt är ett godt förslag, och att de grundläggande principerna i detta förslag äro goda. De ha nämligen varit: högre fordringar på undervisningen, skälig ersättning för godt, vetenskapligt arbete och sparsamhet med tiden, Jag vill endast tillägga, att den enligt min tanke *farligaste* oppositionen mot detta förslag är den som kom från herr Lindblad. Han yrkade på lägre löner vid den blifvande skoghögskolan. Det är säkert, att hade vi haft högre löner vid skogsinstitutet, så hade vi icke förlorat en och annan duktig kraft vid detta institut. Om man tänker på, hvilken ringa skillnad det är mellan dessa löner, men att man för de högre lönerna kan få de bästa krafter dit, kan det väl icke, när det gäller en så orimligt viktig sak, vara värdt att tänka på den lilla skillnaden.

Herr Fahlén slutade sitt anförande med att omtala, att han

kände ett djupt ansvar, när han såsom riksdagsman skulle afgifva sin röst i denna viktiga fråga, och att han ansåge sitt samvete bjuda honom att icke nu rösta för det kungliga förslaget. Jag får säga, att jag tror mig känna ansvaret lika djupt som han, men att jag finner det kräfva, att jag röstar för herr Daniel Perssons reservation, hvilken i stort sedt sammanfaller med det kungliga förslaget.

*Angående
ordnande af
den högre
skogunder-
visningen
m. m.
(Forts.)*

Herr Odelberg: Herr Holmquist försökte att motivera förslaget, att denna läroanstalt skall vara högskola, därmed att dess lärare skulle idka fri forskning och sådana lärare borde hafva de höga, föreslagna lönerna. Jag undrar, huru mycket fri forskning det kan bli, när dessa lärare skola icke allenast undervisa i den förberedande kursen samt föreläsa i såväl lägre som högre kursen utan dessutom deltaga i utarbetet om somrarna. Jag tror icke, att det blir tid öfver till vetenskaplig forskning.

Herr Holmquist frågade: hvem skall bearbeta det stora omfattande material som finnes. Herr Holmquist tyckes vara okunnig om, att vi hafva en skogsvetenskaplig försöksanstalt, som dock hittills varit uppförd på extra stat. Emellertid hvilat nu på kamrarnas bord ett utskottsutlåtande, däri föreslås, att denna anstalt skall ställas på ordinarie stat. Där anställda personer skola hafva professorslöner, och vid denna anstalt skall forskningen bedrivas, liksom forskningen på jordbruksområdet bedrivas vid försöksanstalten för jordbruksväsendet och icke vid våra landbruksinstitut.

Jag vill icke bestrida vikten af hvad som framhölls af greffe Wachtmeister, att skolans lärare blifva väl aflönade. Jag är gärna med om att de aflönas högt. Men herrarna få betänka konsekvenserna af dessa höga löner. Herr statsrådet talade om, att jordbruket och skogen afkasta tillsammans 1,200,000 kronor årligen, hvaraf 400,000,000 kronor komma på skogen, resten faller på jordbruket. Skulle då icke de lärare, som verka för undervisningen i jordbruk, aflönas lika väl som de, hvilka verka för undervisningen i skogsskötsel? Jag tycker till och med, att de förra hade mera skäl för en högre aflöning. Om vi nu fastställa så höga löner som här är ifrågasatt, så komma lärarna vid landbruksinstitutet, vid farmaceutiska institutet och vid veterinärinstitutet och fordra lika höga löner.

Grefve Wachtmeister sade, att jag opponerat mig mot, att vid undervisningen teori och praktik skulle gå hand i hand. Det har jag visst icke gjort, utan jag opponerade mig emot, att sådant grofarbete, som borde inläras före inträdet i skolan, där öfvades. Tiden är för dyrbar vid högskolan för att upptagas med sådant arbete. Ehuru väl praktiken inom jordbruket är mycket mångsidigare än inom skogsskötseln, har man dock sedan lång tid tillbaka uteslutit undervisning i praktik från våra landbruks-

Angående
ordnande af
den högre
skogsun-
der-
visningen
m. m.
(Forts.)

institut, och jag har ej hört någon, som ville häruti göra förändring. Såsom undervisningen bedrifves vid våra landtbruksinstitut, så skulle äfven undervisningen ordnas vid skogshögskolan.

Vidare sade grefve Wachtmeister, att skogsmännen i allmänhet debatterat denna sak så mycket och voro fullt eniga, samt att endast småsaker skilde dem åt. Jag såg för några dagar sedan i en tidning en artikel, som icke var anonym utan urtecknad af föreståndaren för en skogsskola, jägmästare Holmgren, som vittnar om motsatsen. Jag vill icke läsa upp allt utan endast början. Den lyder: »Det torde vara tid på, att denna för vår skogsvård så ytterst viktiga fråga med det snaraste bringas till lösning. Väntan härpå har emellertid nu blifvit så lång, att man, trots den allmänna meningen bland fackmän utan tvifvel är, att den föreslagna lösningen är långt ifrån den bästa, anser, att en lösning, snart sagdt hvilken som helst, är bättre än ingen. Då jag emellertid ej delar denna uppfattning, tar jag mig friheten att här i korthet andraga några synpunkter, enligt min mening värda beaktande.»

Vidare har framhållits behöfligheten af den till högskolan förlagda lägre kursen. Det kan vara möjligt, att den förut varit nödvändig, men i den mån som äfven privatpersoner börja sköta sina skogar rationellare än förut, tror jag icke, att den blir lika nödvändig som tillföre. Jag har mig bekant, att för närvarande är en hel del af dem, som genomgått den lägre kursen, utan arbete, och andra hafva måst begifva sig utomlands.

Jag har icke af den diskussion, som här förts, funnit mig föranlåten att frånträda det yrkande, som jag en gång framställt.

Friherre De Geer, Louis: Jag ber att få återtaga mitt yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i stället förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande föreliggande utlåtande vore yrkadt: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den utaf herr D. Persson i Tällberg m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation; och 3:o) att kammaren skulle bifalla herr Odelbergs vid utlåtandet fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till det under 2:o) här ofvan upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till herr Odelbergs reservation, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som antager det förslag, som innefattas i den utaf herr D. Persson i Tällberg m. fl. vid jordbruksutskottets utlåtande nr 73 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Odelbergs vid utlåtandet fogade reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 45.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 60, i anledning af väckt motion om meddelande af särskild bestämmelse i fråga om inteckningshafvares förmånsrätt till ränta.

I en inom Första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 46, hade herr *Karl Nilson* föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, hvilken åtgärd som borde vidtagas, för att innehafvare af inteckning i fast egendom ej skulle vara berättigad till annan ränta än den, som faktiskt vore ogulden å det mot inteckning lämnade lånet; och att, om så befunnes nödigt, med förslag därom till Riksdagen inkomma.

*Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.*

Utskottet hade i detta utlåtande på anförda skäl hemställt, att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Stårner: Den fråga, som här blifvit bragt inför Riksdagen, är icke af den obetydlighet, som jag hörde någon, som endast ytligt sett på saken, uttala. Den är af rätt så djup innebörd. Den berör förhållanden, som i flera afseenden inverka på vår kredit och våra kreditaffärers ställning. Det gäller för det första bankernas sätt att betinga sig säkerhet af inteckning jämväl för annan fordran än den, för hvilken inteckningen direkt lämnats såsom säkerhet. För det andra gäller det ränteberäkningen å inteckningsreverser, frågan om räntas uttagande för längre tid än den, för hvilken den faktiskt resterar i det fall, då en galdenär kommit på obestånd och då långifvaren söker ersättning för räntan.

*Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.
(Forts.)*

Motionären har sökt vinna syftemålet genom en lagbestäm- melse om att inteckningshafvare icke skulle äga att uppbära ränta, som faktiskt är gulden, på ett mot säkerhet af inteckning lämnadt lån. Men det är naturligtvis en ganska svår sak att åstadkomma bestämmelser i detta afseende. Man vill icke gärna rubba inteck- ningshafvare i hans rättställning, då det skulle kunna skada krediten. Mot förslaget att ordna saken genom att betald ränta skulle afskrifvas på fordringsbeviset, har utskottet påvisat svårigheten att finna en form för praktisk kontroll.

I utskottet har denna sak varit föremål för behandling äfven i samband med inteckningsförordningen. Riksdagen har genom denna lag redan godkänt en bestämmelse, att ränta i sådana fall, som här äro i fråga, icke skall utgå ur fastigheten för längre tid än två år; för närvarande är det tre år. På det sättet minskas möjligheten till de missbruk af fordringsrätten, som så ofta gjort sig gällande. Längre har man af praktiska skäl icke ansett sig kunna gå, enär särskildt på landsbygden ränteterminerna ofta äro ett år och vid inträffande konkurser uppstår behof af längre tid. I utskottet uttalades likväl stora sympatier för att inskränka tiden till ett år eller ett och ett halft år.

I afseende på själfva motionen har utskottet icke heller velat gå längre; man har ansett, att åtskilligt vunnits genom den i inteckningslagstiftningen företagna förändringen. Och då denna mening vunnit majoritet i utskottet, om också majoriten var den knappast möjliga, hafva de, som helst önskat bifalla motionen, varit formellt hindrade att göra detta på det sätt de helst önskat. Ty äfven bland dem, som förordade motionen, fanns den upp- fattningen, att motionen var för snävt lagd och följaktligen icke gaf riktig anvisning på de missförhållanden, som man vill nå, hvadan alltså ett skrifvelseförslag i motionens syfte knappast kunde fullgiltigt motiveras under den formulering, som i motionen blifvit gifven åt saken. Då reservanterna icke hafva motionsrätt, hafva de icke kunnat få fram ett yrkande i enlighet med sin mening. Men motionen är beaktansvärd, och det hade varit önskligt, om den kunnat leda till något resultat.

Frågan är, som sagdt, invecklad och torde medföra en genom- gripande revision af gällande bestämmelser om försträckning mot lämnad säkerhet i form af pant eller borgen. Men om man vill nå ett dylikt önskemål och åstadkomma en reform, så föreställer jag mig, att man kan vänta, att Kungl. Maj:t måste vara intres- serad för att lämna sin medverkan till åstadkommande af detta. Och jag är öfvertygad om, att Riksdagen skall göra detsamma, ty frågan sammanhänger med åtskilliga osunda utväxter på kredit- anstalternas verksamhet.

Bestämmelsen att icke på inteckningar får uppbäras högre ränta än 6 proc., har medfört privata åtgärder, som äfven vid- tagits af bankinstitut, nämligen att betinga sig extra provision

utöfver den lagligen fastställda 6 proc. räntan. På det sättet bereder sig långgifvaren möjlighet till räntedubblering eller pro-senter, hvarpå hafva lämnats många exempel, som varit ganska grafva. Jag vill icke säga detta som en generell anmärkning mot bankerna, utan jag vill påvisa, att hela detta system, som möjliggör för mindre nogräknade personer — äfven bankinstitut — att för egen vinning missbruka sin ställning mot låntagare, måste på något sätt ändras. Om man satt sig in i saken, förstår man, att frestelsen blir stor för banktjänstemän och bankombud att begagna tillfällena att inom den nuvarande lagstiftningens ram, således enligt lag ostraffbart, vid betalningsinställelser på detta sätt göra små ränterof.

*Angående
bestämmelse
om in-teck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.*

(Forts.)

Jag har här i min hand ett bevis, som jag vill anföra för att fästa uppmärksamhet på missförhållandena, hvilka borde leda till stäfjandé af den trafik, som förekommer inom åtskilliga låne-anstalter. Det gäller en fastighet i Stockholm. In-teckningar i denna fastighet voro belånade i Aktiebolaget Arbetareringens bank till ett belopp af sammanlagdt 125,000 kronor. Villkoren för lånet voro 6 proc. ränta och 2 proc. underhandsprovision. Räntan skulle erläggas i efterskott, provisionen utbetalas i förskott. Ägaren till fastigheten sålde den till annan person, som sålunda öfvertog in-teckningslånet. Men den nye ägaren kunde icke fullgöra de förbindelser, som den föregående ägaren iklädt sig mot banken, och därför påfordrade banken exekutiv försäljning af fastigheten. Vid denna auktion inropades fastigheten af dess första ägare, och han blef sålunda den, som ånyo kom i beroende af den lån-gifvande banken. Han begärde, att lånet skulle få kvarstå, men fick nekande svar. Han vände sig då till andra banker, erhöll slutligen löfte om nytt lån och skulle således kanske ha kunnat ordna saken, om icke den bank, som först hade sökt betalning, varit omöjlig, då det gällde att erhålla det erforderliga uppskofvet med infriandet af låneförbindelsen.

Hvad här åberopats är grundadt icke på personlig uppgift, utan på en stämning, som under detta år ingifvits till Stockholms rådstufvurätt, och följaktligen är ett stycke af reell innebörd, en relation, som i sak är genomgående systematiskt framställd och på det sättet klargörande för hela frågan.

Då något anstånd icke kunde beviljas, inträdde, som sagdt, svårigheter för den nye husägaren, d. v. s. den förre ägaren, som på nytt inköpt sitt hus. Han begärde då, att som ersätt-ning — förutom den gällande räntan — till Arbetareringens bank som långgifvare få lämna 1,000 kronor eller något sådant belopp, om banken ville hjälpa honom. Bankdirektören förklarade emeller-tid, enligt afgifvet vittnesintyg, att 1,000 kronor vore en aldeles för liten summa, ingenting att reflektera på, men ställde i utsikt, att man skulle kunna tänka på saken, om ett premium på 5,000 kronor kunde erbjudas.

Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.
(Forts.)

Detta kastar ett skarpt ljus öfver de förhållanden, under hvilka långifvarverksamheten i nämnda fall bedrifvits.

När sedan fastigheten sålts på exekutiv auktion, lät banken genom andra bevaka sina formellt öfverlätna inteckningar. Man kom då till en uppgörelse, som visar, hur en gäldenär i det hänseende, som motionären berört, blir beroende af en fordringsägares lagliga rätt att bevaka tre års ränta, äfven fastän räntan är betald. Här bevakades således tre års ränta på alla inteckningarna. Husägaren och andra fordringsägare bestredo yrkandet, med erinran att räntan vore betald till den 8 januari, men kunde icke vinna något, ty öfverståhållareämbetet resolverade, att inteckningsinnehafvarne, skulle, oaktadt uppgiften om räntebetalningen, åtnjuta tre års ränta å de uppvisade inteckningarne.

På detta sätt åstadkoms — om jag sammanfattar berörda exempel — ett resultat, hvarigenom uttogs ränta på en inteckning å 27,000 kronor till ett belopp af 4,860 kronor, på en inteckning å 98,000 kronor en ränta till belopp af 17,750 kronor och dessutom betydliga auktionskostnader, provisioner m. m. Utgifterna blefvo tillhopa så stora, att faktiskt borteskamorterades en hel inteckning på 10,000 kr., så att innehafvaren af denna erhöi endast 136 kr. 55 öre.

Banken eller dess bulvaner hade på detta sätt genom sin bevakning och genom uttagande af tre års räntor, hvartill de, om också juridiskt, åtminstone icke moraliskt varit berättigade, tillgodogjort sig en ersättning såsom långifvare af 16,196 kronor mera, än hvad som efter laglig räntefot bort tillkomma inteckningshafvarne.

Det är ju naturligt, att när man erfar sådant, som relaterats i denna stämning, man måste inse, att missförhållande förefinnes, och därför yrka på, att förändringar i detta hänseende åstadkommas. Jag kan ju icke säga, hvilka vägar man skall kunna gå, och jag skall icke ens bjuda till att nu ge någon anvisning på dessa vägar. Jag har endast velat framhålla behovet af, att en varning öppet och klart uttalas till den låntagande allmänheten, att de osunda tendenser i detta hänseende, som visat hotande ökning, måtte på alla sätt motverkas, och att saken behöfver uppmärksammas af vederbörande, såväl intresserade bankledningar som lagstiftare, så att slutligen på detta område kan åstadkommas en reglering genom förbättrad lagstiftning.

Jag har således, mina herrar, den uppfattningen, att denna motion bör återkomma, att den nu endast varit ett uppslag och bringat uppmärksamhet på frågan, men att den är värd allt beaktande. De herrar, som i detta fall äro särskildt sakkunniga, borde känna sig uppfordrade af nämnda missförhållanden att taga sig an frågan och söka finna en form, hvarigenom oegentligheterna skulle kunna på lättaste och bästa sätt öfvervinnas. Det kan ju icke vara meningen att ingripa mot bestämmelser,

som lämna ett lojalt låneinstitut allt det skydd, som detta kan behöfva för sig själf, det är naturligtvis icke meningen att bestämman, att långifvare icke skola ha högsta möjliga säkerhet för sina risker. Men det är uppenbart högst nödvändigt, att åstadkomma en ändring i lagstiftningen på detta område, där man förbisett, att rättigheterna kunna groft missbrukas af dem, som vilja göra detta, en förändring som skulle, synes det mig, vara både i de lojala låneinstitutens intresse och framför allt af stort värde för den lånesökande allmänheten. Jag är öfvertygad, att medel kunna utfinnas och en praktisk form åstadkommas, hvarigenom lagstiftning med lämpliga åtgärder skulle råda bot på hvad som här är öfverklagadt.

*Angående
bestämmelse
om in-
teckningshafvares
förmänsrätt
till ränta.*

(Forts.)

Då jag har denna uppfattning, men på samma gång anser, att motionen är lagd något för snåft, emedan den icke sträcker sig ut öfver hela det område, som i detta afseende behöfver ordnas, och då jag följaktligen ansett att motionen icke kunnat i dess nuvarande form af oss reservanter förordas, emedan vi velat gå längre, än motionen anvisar, skall jag, herr talman, med dessa erinringar icke göra något yrkande.

Herr Nilson, Karl: Ja, jag är naturligtvis mycket tacksam för de erkännssamma ord, som sagts om motionen och dess befogethet. Jag är tacksam icke endast mot reservanterna, utan äfven mot utskottet. Utskottet har behandlat denna sak vid två särskilda tillfällen, första gången i betänkandet nr 51 om utsökningslagen, i hvilket det gifvit det amplaste erkännande åt befogetheten af den framställning jag gjort. Jag skall be att få läsa upp ett par rader, som stå att läsa i förevarande betänkande, på det att herrarna sedan själfva må döma däröfver.

»När in-teckningshandlingen sålunda icke innehåller någon anteckning om räntelikvider, kan en borgenär, som senare belånar densamma, på grund af handlingen ånyo uttaga ränta för förfluten tid, ehuru denna ränta faktiskt är betald.»

Utskottet går ännu längre och talar om, huru detta går till. Men jag vill rikta till herrarna den frågan: När utskottet erkänner, att det verkligen förfares så, att räntelikvid kan uttagas, fastän räntan faktiskt är betald, är då icke detta ett förhållande, som måste på något sätt regleras, på något sätt ändras? Huru kan det vara möjligt, att sådana förhållanden kunna få existera? Och hvad skulle man säga, om sådana principer praktiserades på andra områden, om köpmännen, som också måste taga reverser, skulle taga ut ränta på ett eller annat sätt dubbelt? Det skulle vara alldeles otänkbart, att något sådant skulle kunna få ske.

Nu skrifver utskottet mycket träffande och präktigt i sin motivering i detta sammanhang — och det är just detta jag skall be att få fästa uppmärksamheten på:

»Som bekant är det nämligen allmänt brukligt, särskildt vid

Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.
(Forts.)

belåning i banker och andra penninginstitut, att den, som beviljar lån mot inteckningssäkerhet, af låntagaren mottager två särskilda handlingar, nämligen en vanlig revers (omslagsrevers) och såsom säkerhet för denna en inteckning (hypoteksrevers). Detta bruk har till följd, att när räntan betalas, denna i allmänhet icke afskrifves å inteckningshandlingen utan endast å omslagsreversen».

Och därefter förklarar utskottet äfven här, att räntan tages ut en gång till, därest det finnes andra fordringar att täcka. Ja, hvad äro då dessa omslagsreverser? Hvad känner lagen om dem? Ingenting. Det är något, som, efter hvad jag kunnat förspörja, förekommer endast i Sverige. Intet annat land består sig med sådana. Det är något, som uppkonstruerats, tillverkats. Ja, det är ju möjligt, att det kan ha någon nytta med sig. Det kan vara praktiskt, de äro lätta att handtera, räntorna behöfva icke afskrifvas på själfva inteckningen o. s. v. Det leder dock i alla fall till förhållanden, som utskottet här påvisat vara alldeles oriktiga.

Nu hade jag trott, att man kunde tänka sig, att det skulle behöfvas endast en förklaring rörande denna sak. Och jag har stått undrande och spörjande, när jag läst den paragraf i handelsbalken, som skulle stödja detta tillvägagångssätt. Jag hade icke kunnat tro, att det kunde vara möjligt, att det vore riktigt att taga ut ränta på detta sätt, dubbelt, utan att det faktum, att ett sådant förfaringssätt existerade, berodde endast därpå, att det icke blifvit beifradt. Jag kan också nämna, att jag här i Stockholm träffat en jurist, som, då jag resonerade med honom om denna sak, till en början ansåg, att detta förfaringssätt vore fullständigt oriktigt och straffbart, belagdt med straff, men vid närmare efterseende fann, att det icke var så, utan att det hade en viss hemul för sig, en viss laglighet.

Nu säger utskottet, när det afstyrker den önskan, som i motionen framstälts om, att något skall göras för att få detta missförhållande rättadt, ett missförhållande som, inom parentes sagdt, alldeles icke toleras af alla banker — jag vet bestämdt, att flera banker draga sig för att begagna sig af detta institut, men andra göra det, de mera samvetlösa —, då säger utskottet följande:

»Det är emellertid svårt att inse huru en dylik föreskrift, som afser att införa en anordning, stridande mot det nu brukliga tillvägagångssättet vid belåning af inteckningar skulle kunna göras effektiv.»

Ja, det är just det farliga detta, utskottets sanktionering af det brukliga tillvägagångssättet. Icke är det väl riktigt, att Riksdagen sanktionerar ett tillvägagångssätt, som icke är alldeles juste. Jag vet, jag har mig bestämdt bekant, att de flesta ledamöter inom utskottet åtminstone insett, att något här måste göras, och jag tror också, att det är såsom den ärade föregående ta-

laren sade, att man stått undrande och spörjande, hvad man skulle göra. Men när man ser, att något måste göras, borde väl däraf följa, att man försöker finna någon utväg. Nu är det visserligen sant, såsom utskottet påpekar, att man sökt gå denna önskan till mötes genom den förändring, som för några dagar sedan vidtogs i utsökningslagen, så att man får uttaga ränta endast för två år. Jag är mycket tacksam för detta tillmötesgående. Det är gifvet, att det förbättrar ställningen rätt betydligt, men principen och den oriktiga grunden stå kvar. Och det är den jag önskar komma åt, det är den, som jag velat på ett eller annat vis träffa.

*Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.*

(Forts.)

Nu har jag i min motion föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i detta ärende för att få fram ett förslag. Jag har visst icke tilltrött mig att veta vägen, men jag har trott, att om Kungl. Maj:t åtog sig saken, han också skulle ha medel att få fram de rätta vägarna. Men utskottet säger: »Någon ytterligare åtgärd i motionens syfte tilltror sig utskottet icke att för närvarande kunna anvisa». Jag har icke begärt, att utskottet skulle visa vägarna, utan att man skulle låta Kungl. Maj:t utreda saken, och jag är alldeles förvissad om, att det då skulle ha funnits vägar att beträda, som ledt till målet.

Jag skulle icke ha väckt denna motion och nu vidare talat för densamma, om jag icke vore öfvertygad om, att ett verkligt behof föreligger, ett behof som är känt af alla dem, som oupphörligt drabbas af dessa förhållanden, ett behof som är känt äfven inom bankvärlden. Och jag kan försäkra herrarna, att flera bankmän själfva sagt, att de skulle vara glada, om en förändring inträffade i detta fall, men att när förhållandena äro sådana, de äro, de anse sig böra använda sig af de utvägar, som finnas. Men det är så, att förevarande missförhållande alldeles förrycker säkerheten, det inverkar både för öfriga prioriterade fordringsägare och för de oprioriterade; de bli ställda utan möjlighet att med någon visshet beräkna, hvilken säkerhet de ha i de tillgångar, som finnas. Jag har i min motion anfört ett exempel, men det är alldeles gifvet, att den siffra på 100,000 kronor, jag anfört, kan mångdubblas. Ty det kan vid vissa tillfällen gälla mycket mera.

Nu har jag naturligtvis ingen annan råd än att komma tillbaka med min motion ett annat år. Jag skall, herr talman, därför icke framställa något yrkande, då det icke finnes någon utsikt att därmed vinna någonting, utan jag nöjer mig med den anvisning, som af utskottet och reservanterna gifvits om, att jag får ett annat år komma åter med min motion i annan form.

Herr Stendahl: Det är förvånande, att utskottet visat sig så litet förstående gentemot den ifrågavarande, mycket behjärtansvärda motionen.

Jag för min del är öfvertygad om, att ett bifall till motio-

*Angående
bestämmelse
om inteck-
ningshafvares
förmånerätt
till ränta.*

(Forts.)

närens hemställan om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i denna viktiga sak icke skulle medföra någon som helst fara för fastighetskrediten, utan tvärtom. Till fullo instämmer jag i herr Stärners anförande och vill endast lämna bidrag till kompletterande af hans uppgifter.

Det är icke sällan, att banker — jag vill icke säga de stora bankerna, men de små, som procentarbankerna — taga en omslagsrevers på inteckningar. Långgifvaren lämnar säkerhet utöfver lånet. Omslagsreversen stiliseras så att hypoteket gäller äfven som säkerhet för alla andra mellanvarande affärer, nuvarande och kommande, med banken. Räntorna betalas, och lånet om-sättes; kvitto afgifves, antingen särskildt kvitto eller också å omslagsreversen. Om sedan inträffar, att fastigheten utmätes och försäljes å exekutiv auktion, tager man bort omslagsreversen och håller sig till först hypoteksreversen, i händelse denna anses vara god nog, och sedan bevakar man tre års icke å hypoteksreversen afskrifna räntor. Detta finurliga tillvägagångssätt ha enskilda lärt sig, så att de, när det finnes möjlighet, att deras inteckning plus räntorna kunna gå ut vid exekutiv auktion, de begagna sig af rätten att bevaka tre års räntor och därigenom göra intrång på efterföljande inteckningshafvares rätt. Såvidt jag kan förstå, är detta tillvägagångssätt till skada för fastighetskrediten i landet och icke till dess gagn.

Tillvägagångssättet är sådant, att jag icke tvekar att påstå, att det mycket nära tangerar bedrägeribrott.

Då emellertid motionären icke ansett sig vilja yrka bifall till sin motion, skall icke heller jag nu göra något yrkande, men jag hoppas, att frågan kommer igen, och att den då får en bättre behandling.

Herr Söderbergh: Det skall villigt medgifvas, att ifrågasvarande motion berör förhållanden, som äro förtjänta af uppmärksamhet, och att det skulle varit särdeles önskvärdt, om något kunnat omedelbart vidtagas för att afhjälpa de olägenheter, som tvifvelsutän finnas på förevarande område. Den uppfattningen tror jag också har varit ganska allmän inom utskottet. Men att i anledning af denna motion, som skall bilda underlaget för utskottets framställning, komma till något annat resultat, än det utskottet gjort, det tror jag varit alldeles omöjligt. Utskottet får nog anses ha alldeles rätt, då det påpekar, hurusom »frågan visar sig vara af en räckvidd, som sträcker sig vida öfver inteckningslagstiftningens område, och torde svårigen kunna upptagas till behandling annat än i sammanhang med en revision af gällande bestämmelser rörande försträckning och därför lämnad säkerhet i form af pant eller borgen». Och en sådan revision torde nog i sinom tid komma till stånd. Tills vidare torde vi få nöja oss med den ändring i 18 paragrafen i gällande inteckningslag, som

Riksdagen för någon vecka sedan beslutat, och enligt hvilken ränta å inteckningar icke skall utgå för längre tid än två år i stället för, som hittills, tre år. Det är ändå ett steg och ett ganska väsentligt steg i riktning mot motionärens önskemål.

Herr talman, jag skall icke tillåta mig att upptaga kammarens dyrbara tid med att, i likhet med två föregående talare, gå in på detaljer, som i och för sig kunna vara intressanta nog, men icke höra till denna sak, utan med åberopande af dessa korta erinringar och med stöd af hvad utskottet anfört hemställa, att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
bestämmelse
om in-
teck-
ningshafvares
förmånsrätt
till ränta.*

(Forts.)

Herr Gelotte: Herr talman! Jag skall icke uppehålla kammarens tid länge, men jag kan icke underlåta att i likhet med motionären hysa den uppfattningen, att ett förtydligande af lagens mening i den berörda paragrafen är af behofvet påkalladt, ty det händer icke så sällan, att denna paragraf tolkas på sätt, som i motiveringen är angifvet. Och att icke detta har varit meningen, då lagtexten affattades, hoppas jag vi alla kunna vara eniga om. Utskottet tyckes ock anse, att denna bestämmelse har åtskilliga olägenheter, men utskottet kan icke finna något sätt att afhjälpa dem för närvarande. Afsikten med dessa bestämmelser vore väl i alla fall att tillförsäkra innehafvaren af inteckning rätt till ogulden ränta under tre års tid, för speciellt det lån inteckningen lämnats som hypotek, men icke för tre år ytterligare ränta, vare sig denna är gulden eller icke. Ty på det viset inträffar det vid t. ex. en konkurs, att en sådan där inteckningshafvare — som i de flesta fall är bland de ekonomiskt starkare — erhåller förmånsrätt för sina oprioriterade fordringar framför just de svagare fordringsägarna. Jag har i minnet, att för några år sedan ett konkursbo fick till en sådan inteckningshafvare, hvilken innehade några inteckningar, utbetala icke mindre än mellan 10 och 12,000 kronor för ränta, som redan var gulden, naturligtvis på de öfriga fordringsägarnas bekostnad. Detta kan icke vara riktigt eller lagens mening.

Nu lär det vara så, att om räntan afskrifves å original-inteckningen, så lärer en sådan där manöver omöjliggöras. Men det inser nog herrarna, huru ytterligt svår och obehaglig en sådan anhållan mången gång kan vara att kunna få detta kvitto afskrifvet på originalinteckningen. Ty detta förutsätter, att man hyser en viss misstro till inteckningshafvaren, hvilket det ock på sätt och vis är, och mången gång är det därför omöjligt att väcka ett sådant förslag.

Det synes mig därför vara ett rent rättfärdighetskraf, som uppfylles, om en ändring och ett förtydligande af denna paragraf kunde äga rum fortast möjligt. Men när utskottet icke förordat motionen och motionären icke ens yrkat bifall till sin motion, har jag icke heller något yrkande, utan får nöja mig med att hafva påpekat detta.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

*Om förslag
till en ut-
vandringslag.*

Föredrogs åyo lagutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande, nr 61, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till en svensk utvandringslag.

Uti en inom Första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 53, hade herrar *August Bellinder, Gösta Tamm, Johan E. Ekman, K. H. Bergendahl* och *Eric Hallin* hemställt, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse till Konungen med anhållan, att med beaktande af de grundsatser, som under senaste tiden gjort sig gällande i utvandringslagstiftningen i andra europeiska länder, förslag till utvandringslag för Sverige måtte utarbetas och för Riksdagen framläggas.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på återopade grunder hemställt, att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande huruvida och i hvilken omfattning behof kunde förefinnas af en utvandringslag, samt för Riksdagen framlägga det förslag till en dylik lagstiftning, hvartill nämnda öfvervägande kunde gifva anledning.

Herr Bellinder: Herr talman, mina herrar! Jag och mina medmotionärer hafva tillåtit oss att för Riksdagen framlägga en, enligt vår mening, mycket betydelsefull och viktig lagstiftningsfråga, nämligen frågan om behofvet af en modern och tidsenlig utvandringslag.

För de västeuropeiska staterna har en sådan lagstiftning varit mindre af behofvet påkallad. England t. ex. har snarare velat gynna utvandringen, därför att det härigenom har främjat sin kolonisation i de främmande världsdelarna. Och för Frankrike, Belgien och Nederländerna har icke heller emigrationen medfört några egentliga nationella olägenheter. Men i de syd- och mellan-europeiska staterna har genom de stora nationella faror utvandringen inneburit ett starkt behof af bestämda föreskrifter gjort sig gällande till reglerande och kontroll af utvandringen och till hinder för dem, som äro bundna af vissa statsrättsliga eller privaträttsliga skyldigheter.

De tyska, schweiziska, franska och ungerska utvandringslagarna innehålla ganska detaljerade föreskrifter angående de olika kategorierna af utvandrare. De principer, som framtråda i dessa föreskrifter, kunna numera sägas hafva vunnit internationellt erkännande.

De fordringar, som ställas på en modern utvandringslag, äro ganska stora. Huru uppfyllas, kan man fråga, dessa fordringar af vår svenska emigrationslagstiftning? Högst ofullständigt. Vi sakna helt och hållet en utvandringslag i egentlig mening, stiftad af Konung och Riksdag. Våra utvandringsförordningar äro samtliga utfärdade af regeringen med stöd af 89 § regeringsformen utan folkrepresentationens hörande och afse blott utvandringens reglerande.

I vårt land är emellertid behovet af en sådan lag större än i de flesta andra länder, eftersom utvandringen från Sverige spelar en så oerhördt stor roll och är af en så genomgripande och ödesdiger betydelse. Det är således hög tid, att vi oförtöfvadt gripa oss an med detta hittills försummade lagstiftningsarbete.

Det är därför, herr talman, för mig och mina medmotionärer glädjande, att lagutskottet behjärtat detta och i hufvudsak enhälligt tillstyrkt vår motion, och om, såsom jag vågar tro, Riksdagen nu beslutar en skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan, hoppas jag, att Kungl. Maj:t snart nog låter utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till en modern svensk utvandringslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande, nr 62, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt för oäkta barn att ärfva fader och fädernefränder.

I en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 75, hade herr *Värner Rydén* föreslagit, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan förändring i arfslagstiftningen, att s. k. oäkta barn finge ärfva fader och fädernefränder.

Utskottet hade i detta utlåtande på angifvet skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Steffen: Herr talman, mina herrar! Det synes mig själfklart att af ju större omfattning ett allvarligt socialt missförhållande är, desto angelägnare måste det vara för statsmakterna att söka bekämpa detsamma. De sociala missförhållanden, hvarom här är fråga, äro ju å ena sidan frekvensen af födelser utanför äktenskapet, men icke blott detta utan ock de lifsförhållanden, under hvilka de s. k. oäkta barnen sedan måste existera. Stati-

Om förslag till en utvandringslag.
(Forts.)

Om arforätt för utom äktenskapet födda barn.

*Om arfsrätt
för utom
äktenskapet
födda barn.*

(Forts.)

stiken och annan erfarenhet visa ju alldeles otvetydigt, att dessa barn hafva att utstå en långt hårdare lifskamp än andra unga medborgare, som i öfrigt lefva under med dem likställda förhållanden. Det är otvetydigt, att denna de oäkta barnens särskilda belastning i lifskampen sammanhänger med deras ogynnsamma rättsliga ställning.

Jag ber nu att få erinra kammaren därom, att vårt land intar en alldeles exceptionellt ogynnsam ställning redan hvad frekvensen af födelser utanför äktenskapet beträffar. Enligt en af vår store statistiker Gustav Sundbärg utarbetad jämförelse var 1896 till 1900 antalet oäkta födelser per hundra af lefvande födda öfver hufvud taget i England endast 4% och i Belgien 8%, men i Sverige öfver 11%, och af alla undersökta länder hade endast Portugal och vissa delar af Österrike en högre frekvens af oäkta födelser än vi. I själfva verket kunna dessa sistnämnda länder icke anses vara fullt jämnställda med oss i civilisation. De stå betydligt lägre än vi, och detta gör den abnormt höga frekvensen af oäkta födelser i vårt land så mycket mer i ögonen fallande och betänklig.

Hvad utvecklingen af denna företeelse i vårt land beträffar, vill jag nämna, att under senare hälften af 1700-talet var frekvensen endast 3, 4% och under förra hälften af 1800-talet 7%. Under senare hälften af 1800-talet var den 10%, och under sista åren af 1800-talet hade den gått upp till öfver 11%. Det är således fråga om en företeelse, som icke blott ger vårt land en ogynnsam undantagsställning, utan ock är i stadigt tilltagande.

Det är således alldeles tydligt, att vårt land borde uppvisa en lagstiftning med afseende på de oäkta barnen och deras ställning, som vore i det minsta fullt jämförlig med andra länders, t. ex. Tysklands. Då nu detta ingalunda är fallet, hafva vi här ett område för statsmakternas verksamhet, som i alldeles särskildt hög grad, just på grund af vår ogynnsamma nationella undantagsställning, är förtjänt af uppmärksamhet. Det är endast detta jag med dessa få ord velat understryka. Jag har, herr talman, intet yrkande.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 15 och 17 innevarande maj bordlagda utlåtande, nr 63, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af 12 kap. 3 § rättegångsbalken, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande nr 93, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmelser för användningen af Kronans område å viss del af Vaxön jämte två i ämnet väckta motioner.

Om användningen af Kronans område å viss del af Vaxön.

I en till Riksdagen den 10 april 1912 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande handläggning hänvisad proposition, nr 166, hade Kungl. Maj:t under åberopande af närlagdt utdrag ur statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att af stadsfullmäktige i Vaxholm godkänd stadsplan framdeles blefve af Kungl. Maj:t fastställd, antaga vissa af Kungl. Maj:t framlagda bestämmelser för användningen af Kronans område å Vaxön öster om den blifvande nya stadsplanegränsen.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehafvadt tvenne i anledning af nämnda proposition inom Andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 298 af herr *Molin* i Dombäcksmark, däri hemställts, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t utreda och till Riksdagen inkomma med förslag om öfverflyttandet af förvaltningen af Vaxöns tomtområde från arméförvaltningens fortifikationsdepartement till kungl. domänstyrelsen; samt

nr 308 af herr *Martin* med hemställen,

att innehafvare af tomt, som enligt kungl. propositionen skulle reserveras för Kronans framtida behof, måtte, därest Kronan efter den fastställda upplätelsetidens slut framställde fordran på tomtens afträdande, tillerkännas ersättning för å tomt eller tomtedel uppförda byggnader enligt de grunder, som föreskrefves för öfriga tomtinnehafvare i fråga om afträdandet af å tomt befintliga byggnader under den bestämda upplätelsetiden;

att till orden *nuvarande innehafvare* måtte fogas orden *eller dennes rättsinnehafvare*: samt

att, för beredande af lämplig lastage- och upplagsplats å södra sidan, för den nya stadsdelen gränsen måtte dragas utefter tomten nr 263:s nordöstra gränslinje.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt,

a) att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med afslag å herr *Martins* ifrågavarande motion, måtte, under förutsättning att af stadsfullmäktige i Vaxholm godkänd stadsplan framdeles blefve af Kungl. Maj:t fastställd, antaga i utlåtandet angifna bestämmelser för användningen af Kronans område å Vaxön öster om den blifvande nya stadsplanegränsen; samt

b) att Riksdagen måtte afslå herr *Molins* i Dombäcksmark förenämnda motion.

Om användningen af Kronans område å viss del af Vaxön.
(Forts.)

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: I den Kungl propositionen föreslås, att vissa af de öster om den föreslagna nya stadsplanegränsen belägna tomter skulle undantagas för Kronans framtida behof, samt att angående dessa tomter det skulle gälla, att de af de nuvarande innehafvarne icke behöfva afträdas förrän vid utgången af tionde året näst efter det, under hvilket ny stadsplan blifvit fastställd, dock att innehafvaren skall vara skyldig att under tiden erlægga å tomt eller tomtedel belöpande afgifter enligt nu gällande beräkning och att efter utgången af nämnda tid utan rätt till ersättning bortföra sina å tomten eller tomtdelen uppförda byggnader.

Hittills har förhållandet varit det, att dessa tomträttsinnehafvare i allmänhet fått sina tomter upplåtna på en arrendetid af 30 år. Nu skulle denna tid inskränkas för såvidt staten ej genast ansåg sig behöfva tomten, utan den fortfarande få utarrenderas, och myndigheterna hafva förslagit tiden till 5 eller 10 år. Allt detta har synts dessa tomträttsinnehafvare mycket hårdt, då de byggnader de hafva äro för många af dem den enda förmögenhet, de egentligen besitta. Beträffande detta har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län anfört, att tillämpningen att tomt skulle återlämnas utan ersättning har icke i mannaminne ägt rum, utan hade tvärtom ersättning för byggnaderna lämnats vid de tillfällen, då tomt måst återgå till Kronan, och chefen för kustartilleriet anför äfven att, ehuru Kronan icke torde vara skyldig att vid återtagande af tomter inom Vaxholms stad utgifva lösen för desamma och därå uppförda byggnader, torde dock i själfva verket, på grund af nyttjanderättens långvariga häfd, en lösen för byggnaderna icke komma att förvägras innehafvarna.

I en motion, som väckts i Andra kammaren, har herr Martin hemställt bland annat, att dessa tomträttsinnehafvare skulle ställas lika med andra, som arrendera tomter i Vaxholm, så att, om Kronan framdeles skulle vilja återtaga tomterna, innehafvare däraf skulle erhålla rättighet till ersättning af Kronan för på tomten eller tomtdelen uppförda byggnader. Skulle så blifva förhållandet, synes däremot rättvisan fordra, att de erlade en afgift motsvarande hvad öfriga få erlægga, eller något jämkad, och att icke, såsom Kungl. Maj:t har föreslagit, de nuvarande låga arrendefgifterna för tomterna skulle tillämpas.

Jag tillåter mig därför, herr talman, yrka, att hvad utskottet hemställt måtte bifallas med den ändring, att första punkten i den af herr Martin väcka motionen bifalles, men att i stället de för ifrågavarande tomtinnehafvare i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna bestämmelser om särskilda förmåner skola utgå.

Jag ber att få lämna en upplysning till. Det gäller här 16 tomter, och taxeringsvärdet för å dem uppförda fastigheter uppgår för närvarande till 87,100 kronor. Då det är troligt, att icke alla dessa tomter, utan endast en del af dem i framtiden kunna

komma att behövas, torde det icke vara något stort belopp, det här kan komma att blifva fråga om.

Om användningen af Kronans område å viss del af Vaxön.

(Forts.)

Herr Tamm: Såsom af den föregående talarens anförande framgick, hafva förhållandena i Vaxholm under den hittills förflutna tiden varit fullständigt ordnade. De tomträtsinnehafvare, som det således nu är fråga om, hafva icke haft några andra bestämda rättigheter än 30-årig upplåtelse. Nu är det Kungl. Maj:ts afsikt, såsom framgår af propositionen, att se till, att förhållandena inom detta hastigt uppväxande samhälle blifva väl ordnade. Därför tillsattes på sin tid en kommitté, som kom med ett fullständigt förslag i ämnet. De villkor, som denna kommitté uppsatte för tomträtsupplåtelse inom Vaxholms område, kan man med skäl säga voro ganska hårda. Men när departementschefen själf säger här i den föreliggande propositionen, att han sökt föreslå en så fördelaktig ordning af förhållandena som möjligt för staden Vaxholm och tomtinnehafvarna, så tror jag han har rätt. Och då han vidare framhåller, att han därvid varit ledd af den öfvertygelsen, att om staden kan blifva ett framåtgående och blomstrande samhälle, detta för vårt land är af vida större betydelse än några tusen kronors tomtafgifter mera eller mindre, men att han å andra sidan icke ansett det skäligt att de nuvarande tomtinnehafvarne skola på Kronans bekostnad göra en vinst, hvaraf intet kommer andra till godo, så tror jag, att man äfven häri bör gifva honom rätt.

Nu har herr Martin i Andra kammaren väckt en motion, till hvilken friherre Beck-Friis yrkat bifall. Jag skall be att i korthet få draga upp en jämförelse, hur det ställer sig för dessa tomtinnehafvare i ena och andra fallet. Det gäller därvid endast 19 tomter i nordöstra hörnet. Enligt Kungl. Maj:ts förslag få dessa sitta fullständigt orubbade först i 10 år och sedan under femårsperioder. Vidare få de för dessa tomter erlägga afgifter fullkomligt lika med de nuvarande och som i hvarje fall blifva betydligt lägre än dem, som gälla för andra tomtinnehafvare. För det tredje få de förhand på de tomter, som kunna passa dem inom det en gång fastställda stadsplaneområdet. Och för det fjärde få de för dessa tomter erlägga väsentligt lägre tomtafgifter under hela 75-årsperioden, med undantag för de 15 sista åren, än någon annan. Jag vill således bestämdt framhålla för kammaren, att Kungl. Maj:t har i hög grad tillgodosett dessa 19 tomtinnehafvare, hvarom nu är fråga. Och då vill jag fråga: bereder baron Beck-Friis' förslag, grundadt på herr Martins motion, större fördelar än detta? Det kan man tvista om. Jag tror icke att så är förhållandet. Om man ser saken ur den synpunkten, att detta område är reserveradt endast för den händelse, att Kungl. Maj:t för *militära* ändamål skulle behöfva de tomter, det är fråga om, belägna inom kvarteren Batteriet och Kronudden,

Om använd-
ningen af
Kronans om-
råde å viss del
af Vaxön.
(Forts.)

så anser jag icke att det är synnerligen troligt, att Kungl. Maj:t för militära ändamål kan komma att behöfva använda dessa tomter, då, som motionären mycket riktigt anmärkt, Kungl. Maj:t har till sitt förfogande mycket större och lika väl belägna områden på Rindön.

Till sist är jag fullständigt öfvertygad om att, såsom ock friherre Beck-Friis nyss framhöll, liksom det aldrig någonsin hittills har händt, att Kronan har återtagit en tomt utan att tillgodose den dåvarande tomtinnehafvaren — och detta hafva särskildt de militära myndigheterna framhållit — likaså kommer säkerligen aldrig Kronan att, om det mot förmodan skulle visa sig, att Kronan behöfver några af dessa tomter, taga tillbaka dem utan att ock tillgodose berättigade anspråk från tomtinnehafvarens sida.

Men, herr talman, då jag har fått ordet, skall jag tillåta mig att framhålla ett misstag, som utskottet har gjort sig skyldigt till. Då utskottet föreslår en procentberäkning af 4% på tomtens en gång uppskattade värde, har utskottet förbiset att på sidan 4 i dess utlåtande sista stycket, som börjar med orden: »att om med tomträtt etc.», står »kapitaliserade efter tre procent»; Det skall naturligtvis i enlighet med hvad i öfrigt föreslås vara 4%.

Då, herr talman, jag icke tror, att ifrågavarande tomtinnehafvare komma att få det sämre ställt efter Kungl. Maj:ts noga öfvervägda förslag än efter friherre Beck-Friis förslag, och då jag är öfvertygad om att, om kronan skulle komma att återtaga någon tomt, full rätt skall bevisas dennas innehafvare, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag, med nyss angifna rättelse.

Herr Kvarnzelius: Jag ber att få yrka bifall till det af friherre Beck-Friis framställda förslaget. Jag tror, att man i detta fall handlar bäst i öfverensstämmelse med billighet och rättvisa, därest man likställer dessa lägenhetsinnehafvare med öfriga tomtinnehafvare. Den omständigheten, att Kronan behöfver dessa tomter för försvarsändamål bör, såvidt jag kan förstå, icke föranleda till att man ställer ifrågavarande tomtinnehafvare i en sämre ställning än dem, som hafva tomter, hvilka icke äro erforderliga för Kronans behof. Då nu dessa tomtinnehafvare själfva hafva gjort framställning i sådan riktning, som herr Martins motion innebär, och till hvilken friherre Beck-Friis yrkat bifall, synes mig att man bör taga hänsyn till den uppfattning de själfva hafva om hvad som är för dem fördelaktigast. Jag tror, att tomtinnehafvarna i detta fall gifvetvis hafva de största förutsättningarna att kunna bedöma, hvad som är för dem fördelaktigast. Det är alldeles påtagligt, att det är en osäkerhetsställning för dessa, som hafva sina byggnader uppförda på tomter under så osäkra förhållanden. Det är klart, att det inverkar på deras lånemöjligheter, och många af dem hafva skuld på sina

små gårdar. Det är fattigt folk det här gäller, och då här finnes ett tillfälle för kammaren att i praktisk gärning ådagalägga sitt intresse för att det göres hvad göras kan för att bereda äfven dem, som ha sina byggnader på ofri grund, det skydd, som är möjligt, genom att äfven bereda dessa egnahemsinnehafvare den trygghet, som skulle vara öfriga Vaxholmsbor beskärd, så ber jag att få yrka bifall till friherre Beck-Friis förslag.

Om användningen af Kronans område å viss del af Vaxön.

(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende å förevarande utlåtande yrkats, dels af herr *Tamm*, att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dock med den rättelse, att i det stycke, som å sid. 4 i det tryckta utlåtandet började med »att, om med tomträtt upplåten tomt», orden »tre procent» utbyttes mot »fyra procent», och dels, af friherre *Beck-Friis, Carl Joachim*, att hvad utskottet hemställt, måtte bifallas med den ändring, att första punkten i den af herr *Martin* väckta motionen bifölles, men att i stället de för ifrågasvarande tomtinnehafvare i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna bestämmelser om särskilda förmåner skulle utgå.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr *Tamm*s yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 93 med den af herr *Tamm* påyrkade rättelse, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den af friherre *Beck-Friis, Carl Joachim*, föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 55.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

nr 94, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af områden från förra korporalsbostället *Åsby* nr 1 i Östergötlands län jämte en i ämnet väckt motion, samt

nr 95, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra fänriksbostället Hålfredstorp nr 1 i Kalmar län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af första särskilda utskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande och memorial: nr 2 i anledning af väckt motion i fråga om ändringar i lagen om förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag m. m., och

nr 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af andra särskilda utskottets den 15 och 17 innevarande maj bordlagda memorial nr 3, angående aflöning åt dess kanslipersonal och vaktmästare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af Första kammarens första tillfälliga utskotts den 15 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 20, i fråga om en af herr Wijk inom Andra kammaren väckt motion, nr 172, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående visst tillägg i byggnadsstadgan för rikets städer, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

Föredrogs ånyo Första kammarens första tillfälliga utskotts den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande nr 21, i fråga om en af herr Persson i Norrköping inom Andra kammaren väckt motion, nr 187, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående borttagande ur instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten af bestämmelsen för inneslutning i mörk cell.

I en inom Andra kammaren väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 187, hade herr *Persson* i Norrköping, med åberopade af den motivering, som anförts vid en af honom väckt motion, nr 186, hemställt, att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t ville ur

instruktion för fångvårdsstyrelsen och fångstaten borttaga straffbestämmelsen om inneslutning i mörk cell.

Motionärens yrkande tillstyrktes af Andra kammarens utskott och bifölls af kammaren, hvarefter ärendet öfverlämnats till Första kammaren, som hänskjutit detsamma till behandling af sitt första tillfälliga utskott, och hade detta utskott i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Första kammaren ej måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Reservation hade anmälts af herrar *Gullberg* och *A. Petrén*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Första kammaren ville biträda Andra kammarens beslut i frågan.

Herr Petrén, Alfred: Herr talman! Till försvar för bibehållandet i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten af bestämmelsen om inneslutning i mörkt enrum anföres i det föreliggande utskottsbetänkandet, att då icke några direkta klagomål öfver missbruk af denna disciplinära åtgärd försports, detta synes innebära, att den tillgripits endast i fullt berättigade fall. Ett bevis härför finner utskottsmajoriteten också däri, att ifrågavarande straffform numera mycket sällan kommer till användning, såsom framgår af en å sidan 10 i utskottsbetänkandet intagen tablå öfver antalet fall, där inneslutning i mörk cell i disciplinärt syfte förekommit inom våra fängelser under de sista tio åren. Då nu emellertid denna tablå visar, att mörkcellstraffet under de två första åren af det sista decenniet användes i respektive 21 och 29 fall, men sedan i allt mindre utsträckning blifvit taget i anspråk, så att det förlidet år endast förekom i fem fall, så synas mig dock dessa siffror tydligen gifva vid handen, att missbruk i själfva verket förekommit. Ty då man väl ej kan antaga, att fångarnas uppförande under de gångna tio åren i någon afsevärd grad förbättrats, utan fångmaterialet naturligtvis i stort sedt är detsamma, men mörkcellstraffet, dock som vi sett, numera användes icke ens femtedelen så ofta som för tio år tillbaka, är det ju uppenbart, att vid nämnda tidpunkt denna disciplinära åtgärd tillgreps äfven där verkligt behof häraf icke förelåg, enär det ju visat sig, att man väl kan reda sig med ett vida sparsammare användande af detsamma. Utskottsmajoriteten finner emellertid risken för missbruk vid tillämpningen af detta disciplinära straff ringa, då det som bekant är föreskrifvet, att det icke får ådömas, med mindre vederbörande fängelseläkare afgifvit utlåtande, att hinder härför icke möter med hänsyn till fångens hälsotillstånd. Med anledning häraf vill jag erinra om, att samma föreskrift gäller i fråga om ett annat disciplinstraff, nämligen hårdt nattläger, men att detta, som jag i en föregående debatt här i kammaren hade tillfälle framhålla, icke hindrat att sjuksjuka fångar blifvit ådömda dylik bestraffning, enär fängelseläkaren till en början icke förstått, att af dessa fångar begångna

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslu-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

disciplinförseelser voro yttringar af sinnessjukdom. Jag skall ur min erfarenhet anföra ett par exempel på detta förhållande.

I augusti 1907 intogs å Konradsberg en straffånge, som för stöld blifvit dömd till ett par års straffarbete samt därjämte för förgelseväckande beteende inför rätta till 100 kronors böter, hvilka förvandlades till vanligt fängelse. Enligt hvad ansökningshandlingarna gånge vid handen, hade denne straffånge redan vid ankomsten till Långholmen visat förryckta ideer, men var det anmärkt, att han i öfrigt vore frisk och arbetsför. Denne person dömes inom kort för brott mot inom fängelset rådande ordningsföreskrifter till 8 dygns mistning af arbete och sängkläder, och först mer än ett år senare emot fängelsetidens slut göres ansökan till hospital, efter det han på grund af oregerligt och störande uppträdande upprepede gånger för längre eller kortare tid blifvit insatt uti s. k. källarcell, en behandling af sinnessjuka personer, som en hvar, hvilken i likhet med mig sett dessa inrättningar, helt säkert skall finna upprörande.

Ett annat exempel: År 1898 anlände till Långholmen en för rånmord till lifstids straffarbete dömd person. Redan från början visade denne fånge ett påfallande lömskt och inbundet väsen. År 1900 bestraffades han med mistning af arbete och sängkläder under fem dygn. Då den treåriga celltiden 1901 utgick och han således skulle öfverflyttats till gemensamhetsafdelningen, visade sig detta omöjligt, utan måste han, såsom vådlig för ordningen och säkerheten inom fängelset, alltjämt förvaras i cell under lång tid. Först 1905, alltså fyra år efter den ådömda celltidens utgång, inlades emellertid ansökan till sinnessjukhus, och när han ett par år senare blef intagen på Uppsala hospital, visade det sig, att han led af en typisk form af en synnerligen vanlig sinnessjukdom, hvars första yttringar ofta gifva sig tillkänna i ett sådant uppträdande, som i detta fall gifvit anledning till ådömande af nämnda disciplinstraff.

Med dylika exempel för ögonen kan jag för min del icke finna, att det fordrade läkareutlåtandet under nuvarande förhållanden utgör en tillräckligt säker garanti för missbruk af de disciplinära straffen inom våra fångelser.

Nu framhålles visserligen i utskottets betänkande, att, med anledning af innevarande års Riksdags beslut om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning af frågan om fångelseläkarnas kompetens i rättspsykiatriskt hänseende, det är att antaga att för framtiden skall tagas mera hänsyn till kompetensen vid dessa tjänsters tillsättande och att för den skull möjligheterna för misstag vid tillämpningen af mörkcellstraffet skola blifva mindre. Häremot vill jag då invända å ena sidan, att vi såsom jag vid debatten om min motion, som gaf anledning till nämnda riksdagsbeslut, framhöll, icke kunna räkna på att vid hvarje litet fångelse eller kronohåkte få psykiatriskt skolad läkare, och å

andra sidan att, där sådan läkare blifvit anställd, något mörkcellstraff säkerligen icke kommer till användning, då psykiatrikern nog reder sig det förutan.

I denna min uppfattning styrkes jag af den i utskottsberäkandet återgifna skrifvelsen från fångvårdsstyrelsen, däri säges, att hårdt nattläger och mistning af arbete icke äro tillräckliga såsom disciplinära straff, utan att understundom mera brutala medel, såsom inneslutning i mörkcell och prygel, kunna behöfva tillgripas för att upprätthålla lugnet inom en fångvårdsanstalt och skydda bevakningspersonalen mot vildsinta och oregerliga fångar. Jag styrkes — som sagdt — i min nämnda uppfattning af detta uttalande, då det enligt mitt förmenande är mycket stor anledning att antaga, att en fånge, som en längre tid visar ett sådant uppträdande, att han är till ständig fara för omgifningens lif och lemmar, icke är normal, och anser jag därför, att en sådan fånge i stället för att inneslutas i mörkcell bör inläggas å sinnessjukafdelning för observation af det psykiska tillståndet. Att en sådan observation bör äga rum i fråga om fångar, som begå disciplinära förseelser, har för öfrigt äfven framhållits i utskottsberäkandet, för hvilket uttalande jag begagnar tillfället att betyga utskottsmajoriteten min erkänsla, liksom ock för dess betonande af vikten däraf, att våra fångvårdsanstalter få tillräckligt antal sinnessjukafdelningar. När detta mål — tillräckligt antal sinnessjukafdelningar å våra fångelser — mot hvilket vid innevarande års riksdag det första steget tagits genom beviljandet af medel för anordnande af sinnessjukafdelningar vid fångelserna i Härnösand och Västervik, blifvit uppnådt, då skall fångvårdsstyrelsen, därom är jag öfvertygad, snart få erfaras, att mörkcellstraffet mycket väl kan undvaras utan att — som den befarat — prygel därför behöfver tillgripas.

Det framhölls vid debatten angående denna fråga i medkammaren, att det icke kan vara något skäl att afskaffa mörkcellstraffet, därför att det kan medföra hälsofara i psykiskt hänseende, då samma följder kunna inträffa äfven af det vanliga cellstraffet, isynnerhet när det förenas med straffskärningen hårdt nattläger. Hvad hälsofaran beträffar, kunna emellertid öfriga straffformer på intet sätt jämföras med mörkcellstraffet. Mig veterligen har straffskärningen hårdt nattläger i och för sig aldrig framkallat sinnessjukdom och, där sådan sjukdom utbrutit under aftjänande af vanligt fångelsestraff, har det vanligen skett först efter en längre tids vistelse i cell. Med inspärning i mörkt enrum förhåller det sig emellertid på helt annat sätt, i det att det fullständiga afstängandet från allt ljus, genom hvilket brutala ingrepp kroppen ju beröfvas en viktig kraftkälla, ofta mycket hastigt framkallar åtskilliga nervösa symptom, hvilka efter allenast några få dagar understundom kunna öfvergå till fullt utbildad sinnessjukdom. I detta samband vill jag nämna, att jag

*Angående
bottagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

efter debatten om mörkcellstraffets afskaffande ur den allmänna strafflagen har fått kännedom om ett fall, där sinnessjukdom utbrutit hos straffånge under aftjänande af extra judiciell bestraffning i form af inneslutning i mörkt enrum.

Att fångvårdsmyndigheterna måste hafva till sitt förfogande medel, hvarigenom ordningen inom fängelset kan garanteras, finnes det väl ingen som vill bestrida. Men jag måste vidhålla hvad jag framhöll under förra debatten om mörkcellstraffet, nämligen att ett kroppsstraff af så hälsovådlig art, som detta dock är, icke bör få komma till användning, för såvidt man på annat sätt kan nå det önskade syftet.

Då jag nu är öfvertygad om att öfriga disciplinära bestraffningsmedel, misting af arbete och hårdt nattläger samt i fråga om gemensamhetsfångar inneslutning i vanlig cell, äro fullt tillräckliga för att upprätthålla ordningen inom ett fängelse och äfven skydda bevakningspersonalen, om blott en tillräcklig individualiserande behandling, som tager nödig hänsyn till förekommande abnormiteter hos fångarna, blir genomförd, så ber jag, herr talman, att på dessa skäl få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till Andra kammarens beslut i frågan.

Herr Hammarskjöld: Den siste talaren tyckes anse, att alla sådana fall, där mörkcellstraffet kommit till användning, äro missbruk af den straffarten, emedan han förmenar, om jag fattade honom rätt, att alla de fångar, som uppträda så i fängelser, att myndigheterna nödgas använda mörkcellstraffet emot dem, i verkligheten äro abnorma.

Jag har mycket svårt att tro, att en sådan uppfattning kan vara riktig. Inom utskottet berättades af en utskottsledamot, en man som i fråga om uppfostran af vanartiga ynglingar har en ganska stor erfarenhet, om ett fall, som han haft; det var en yngling, som lyckades en lång tid så grundligt simulera abnormitet, att han nära nog hade lyckats öfvertyga vederbörande föreståndare om att han verkligen var psykiskt abnorm. Genom lämplig behandling kom det slutligen därefter, att han erkände, att alltsammans var simulering. Jag har svårt att tro, att det icke skulle kunna förekomma liknande fall inom fängelser, eller att alla de utbrott af våldsamhet och svåra brott mot disciplinen, som där förekomma, skulle bero uteslutande på psykisk abnormitet.

I en sak skulle jag kunna gifva den föregående talaren rätt. Jag anser möjligt, att misstag förr hafva begåtts i fråga om användande af mörkcellstraffet. Man kan ju få anledning att tro det, då man ser, huru många fall som förekommit förr. Ännu så sent som år 1902 var det 29 fall, men under de båda senaste år, för hvilka uppgifter finnas, var det blott respektive 6 och 5. Men om man icke hyser samma öfvertygelse som han, att alla indisciplinära brottslingar i fängelserna äro psykiskt abnorma,

måste man väl erkänna, att det är ytterst sällan som misstag kunna komma att begås vid användningen af detta straff. Om vi tänka oss 6 fall om året — jag har verkligen i denna stund icke reda på, huru många som befolka Sveriges fängelser, men jag föreställer mig att det är ett par tusen — så äro ju sex stycken endast en liten bråkdel af en procent, och för att skydda denna bråkdel af en procent mot möjligheten, att man skulle kunna begå misstag vid deras bestraffning, vill man taga bort det verksamaste medel, som fängelsemyndigheterna hafva till sitt förfogande för att upprätthålla disciplinen inom fängelserna. Jag kan icke hjälpa, att jag tycker, att detta är att visa klemighet mot fångarna, men på samma gång hårdhet mot deras vaktare. Ty enhvar måste väl erkänna, att, om icke disciplinen inom fängelserna kan upprätthållas, det är ett ytterst vådligt uppdrag att vara fångvaktare.

Nu säger man visserligen, att det finnes andra straffarter, och Andra kammarens utskott har särskildt påpekat, att det finnes prygelstraff, hårdt nattläger och inneslutning i isoleringscell. Men i samma andetag som utskottet räknar upp dessa straffarter säger det, att prygelstraffets förmenta nytta torde starkt kunna ifrågasättas, och utskottet anser, att detsamma står i strid mot fordringarna på en human lagstiftning på straffrättens område. Ja det är återigen, hvad jag nyss sade: man vill vara mycket human mot fångarne, men man anser sig icke behöfva vara lika human mot fångvaktarne. Det är påtagligt, att, om läkarevården i fängelserna blir bättre, om fängelseläkarne, såsom Riksdagen gått i författning om, få bättre utbildning i fråga om sinnessjukdomarna, möjligheten till misstag blir ännu mer förminskad och att misstagen komma att bli så sällsynta, att man tryggt kan våga det påståendet, att misstag aldrig sedan skola behöfva förekomma.

Nu kan man ju säga, att mörkcellstraffet, om det användes så ytterst sällan som fem à sex gånger om året, icke vidare behöfver bibehållas. Härvidlag glömmar man emellertid, att blotta tillvaron af detta straff har en utomordentligt disciplinerande inverkan på fångarne. Ty det finnes ingenting, för hvilket en brottsling, som sitter i fängelse, är mera rädd, än för att komma i mörk cell. Vet han att mörkcellstraffet fortfarande finnes kvar, lägger blotta medvetandet härom ett betydande band på hans böjelse att vara indisciplinär. Vet han däremot, att det är borttaget, torde han icke bry sig särdeles mycket om andra straffarter, såsom t. ex. förlust af sysselsättning, hårdt nattläger eller inneslutning i isoleringscell. Dessa straffarter hafva icke samma inverkan på den brottslige som medvetandet om, att mörkcellstraffet finnes kvar.

Herr talman! Då jag hyser mycket mera medlidande med den del af mänskligheten, som icke är brottslig, än med brotts-

Angående borttagande af straffbestämmelsen om inneslutning i mörk cell.

(Forts.)

*Angående
borttagande
af staff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

lingarna själfva, skall jag be att kammaren, för att visa någon humanitet mot fångvakterne, icke måtte besluta att borttaga det kraftigaste medel som finnes, för att hålla brottslingar inom fångelserna i styr.

Herr Petré, Alfred: Vår ärade utskottsordförande framhöll i sitt anförande till försvar för bibehållande af den bestraffningsform, hvarom här är fråga, att det kan förekomma fall af simulation, då en fånge uppträder på ett sådant sätt, att det är nödvändigt, att mörkcellstraffet finnes att tillgå. Med anledning häraf vill jag säga, att huruvida simulation föreligger eller icke bäst klargöres genom att inlägga personen i fråga på en sinnessjukafdelning. Skulle det då befinnas, att simulation verkligen föreligger, är det dock icke därför säkert, att mörkcellstraff behöfver tillgripas. Vi hafva andra disciplinära straffarter, såsom hårdt nattläger med mera, att använda för en sådan simulant.

Den ärade talaren uttryckte också sitt tvifvel om, att det i allmänhet skulle vara fråga om sinnessjukdom vid oregerligt och vildsint uppträdande af fånge. Jag vill härtill endast erinra om, hvad jag vid den föregående debatten om mörkcellstraffet anförde nämligen, att man vid utländska fångvårdsanstalter, där skolade psykiatrici äro anställda såsom läkare, gjort den erfarenheten, att ju mera man vid behandlingen tager hänsyn till de olika individernas psykiska egenart, desto färre bli de disciplinära förbrytelserna.

Den föregående ärade talaren framhöll vidare, att man icke får vara så human mot fångarne, att man blir inhuman mot bevakningspersonalen. Jag ber att häremot få säga, att jag i mitt förra anförande starkt poängterade, att vi naturligtvis måste hafva medel att skydda bevakningspersonalen, men det återstår att bevisa, att inneslutning i mörkrum är nödvändigt för att bereda dem ett sådant skydd. De siffror, som anförts, synas mig tvärtom tala i motsatt riktning. Ty det är ju klart, att man för 10 år sedan var säker på, att man då behöfde använda mörkcellstraffet i den utsträckning man då gjorde. Nu åter är man väl öfvertygad om, att det ej behöfver användas mer än som nu sker, och det är säkert endast en kort tidsfråga innan man är ense om, att detta straff icke alls behöfver komma till användning. I detta sammanhang vill jag slutligen erinra om, att praktiska fångvårdsmän framhållit, att man godt kan undvara mörkcellstraffet. Detta framhölls sålunda af vår kamrat i medkammaren, herr Leander, när frågan där var före, och han är icke den ende fångvårdsman jag talat med, som visat sig hafva samma uppfattning.

Herr talman, jag ber fortfarande att få yrka bifall till Andra kammarens beslut.

Herr Hallberg: Jag ber att få yttra några ord med stöd af den erfarenhet, jag vunnit under mångårig beröring med ett af de största af rikets länsfängelser.

Man säger, att det mörka cellstraffet bör afskaffas, emedan det finnes möjlighet för, att det kan påverka fångarnes fysiska och psykiska hälsa. Jag vill icke emot de sakkunniga bestrida, att så kan vara förhållandet, men jag vågar i allt fall ifrågasätta, om denna möjlighet kan vara giltig anledning, att afskaffa denna straffart. Under de trettiotvå år, som jag deltagit i tillsynen öfver Malmö länsfängelse, som i medeltal har ett fångantal af 95 med ständig växling af fångpersonal, har jag icke en enda gång kunnat iakttaga eller utaf fångelsets läkare hört antydning om, att detta straff menligt påverkat någon fånge, och denna erfarenhet torde väl i allt fall äga en viss betydelse. Talar man för öfrigt om, att detta straff någon gång kan menligt inverka på en fånges hälsa, så vågar jag påstå, att detta kan sägas om hvilken straffform som helst. Jag kan i detta afseende betyga, att en fånge, visserligen icke på Malmö länsfängelse, men på ett kronohäkte i Malmöhus län, enligt vederbörande läkares utsago faktiskt tog döden på sig genom att undergå några månaders fängelse. Hans nervsystem, påstod läkaren, blef så påverkadt, att han afled efter blott några månader, sedan han undergått fängelsestraffet. För att lugna vill jag tillägga, att denne fånge tillhörde den burgnare klassen.

Herr Petré framhöll, att den nedgående frekvensen af mörkcellstraffets användning torde tyda på, att detta straff icke är vidare behöfligt. Jag tror icke, att man kan draga den slutsatsen af dessa siffror, utan jag tror snarare, att de angifva, att man blifvit mera betänksam vid detta straffs användning och att isynnerhet vederbörande fängesläkare blifvit det, därom är ju intet annat än godt att säga. Jag vill dock visa på, att år 1911 ansåg man sig behöfva anlita detta straff i 5 fall. Tages detta straff bort och tillika prygelstraffet, såsom Andra kammarens utskott tydligen finner vara lämpligt, så återstå såsom disciplinstraff endast förlust af sysselsättning och hårdt nattläger. Den, som har litet kännedom om, huru vildsinta fångar kunna vara beskaffade, kan mycket väl förstå, att det finnes individer — låt vara att de utgöra undantag — som mycket litet reagera för dessa straff. Jag ville nu, att herr Petré och de med honom skulle tänka sig in i att vara anställda några månader bland fångbevakningen och känna sig omgifna af ett antal gemensamhetsfångar, hvilkas onåd de möjligen åsamkat sig, därför att de velat hålla dem till ordning. Jag tror då verkligen, att de skulle blifva mera betänksamma i ifvern för detta straffs borttagande.

Af ren barmhärtighetskänsla för fångvaktarne kan jag icke vara med om att afskaffa denna straffform, huru litet jag eljest

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.

(Forts.)

än är böjd för att använda strängare straff än nöden kräfver. Jag ber att få påyrka bifall till utskottets hemställan.

Rop på proposition hördes nu.

Herr Stendahl: Jag har också en liten erfarenhet att åberopa mig på i den nu ifrågavarande frågan. Jag har i många år ombesörjt rekryterandet af en stor del af pensionärerna å det stora straffängelset Långholmen, och jag känner åtminstone till en del af dem.

När den förste ärade talaren, herr Petrén, androg sitt första exempel, kunde jag förstå, att han icke ville nämna namnet på den, som exemplet gällde, och jag frågade därför honom, hvem är den afsedda personen? Jag kunde icke få svar därpå.

Herr Petrén hade tydligen för brådtom, och jag fick icke svar. Därför tillåter jag mig att draga min egen slutsats och tror mig veta, hvilken mannen i det första exemplet afsåg, och just det exempel, som jag tror att han åsyftade, är ett exempel för bevisning i motsatt riktning till hvad han framhöll.

Det fanns nämligen för några år sedan på Långholmen en svårhandterlig fånge, som fick extra judiciell bestraffning och sedan blef förd till Konradsberg, där han behandlades af herrar »skolade psykiatriker».

Han var länge där och rymde ofta därifrån samt begick nya brott. Han lurade herrar psykiatriker så många gånger, så att det slutligen gick upp för dem, att han var simulant och att de tagit fel. Jag vill visst icke bestrida, att fängelseläkarna kunna taga fel i sina omdömen, huruvida en fånge är att räkna som sinnessjuk eller som en samhällsvadlig person, som är ansvarig för sina gärningar.

Jag tror, att det är mycket oförståndigt, att söka lämpa lagstiftningen efter den synpunkten, att fängelseläkare eller »skolade psykiatriker» icke skola komma i tillfälle att misstaga sig.

Herr Petrén, Alfred: Herr Stendahl tog fullständigt miste. Det var icke den person, jag åsyftade, som han talade om. Den person, som herr Stendahl talade om, är numera död — han hängde sig på Härnösands centralfångelse — och jag kan därför gärna nämna hans namn. Det var den på sin tid mycket omtalade klocktjufven Jonsson. Han tillhörde typen af en fullständigt oförfärdig vaneförbrytare. Det är riktigt, att han intogs på Konradsberg, men det var icke läkarne på Konradsberg, som förklarar honom sinnessjuk. När hans sinnesbeskaffenhet på rättens förordnande blef undersökt, så skedde detta på en mindre sinnessjukafdelning i Stockholm. Därvarande läkare hade förklarar, att mannen vore sinnessjuk, hvilket utlåtande medicinalstyrelsen lade till grund för sitt yttrande. Sedan blef han på

grund af detta öfverförd till Konradsberg, där han aldrig visade några som helst symtom till sinnessjukdom, och är jag i denna stund mycket tveksam, om han verkligen någon gång varit sinnessjuk. Med andra ord, om någon läkare tagit miste i fråga om denne förbrytares sinnesbeskaffenhet, så är det dåvarande läkaren å Stockholms stads sinnessjukafdelning och icke vi, som då voro läkare å Konradsberg, i det att det tvärtom var vi, som klargjorde felet.

I öfrigt kan jag upplysa herr Stendahl, att jag något år senare af läkaren vid Stockholms stads rannsakningsfängelse blef konsulterad just angående samme person, enär han då åter visade symtom till sinnessjukdom. Jag satte emellertid då utan tvekan diagnosen: simulation, hvarefter han blef dömd till flere års straffarbete. Beträffande den person med förryckta idéer jag i mitt ena exempel åsyftade, kan det icke vara lämpligt att nämna hans namn, då han nu vistas på fri fot och försörjer sig själf.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och biträda Andra kammarens i ämnet fattade beslut.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och biträder Andra kammarens i ämnet fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 36.

*Angående
borttagande
af straff-
bestämmelsen
om inneslut-
ning i mörk
cell.*

(Forts.)

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan till ett annat sammanträde.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 145, i anledning af dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om ökning af fonden för befrämjande af handverk och därmed jämförlig mindre industri, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag för täckande af förvaltningskostnader för nämnda lånefond år 1912, och

nr 146, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverförande af visst belopp till den i 19 § af lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 omförmälda fond.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 37, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att förebygga masskassering af valsedlar vid val till riksdag, stadsfullmäktige och landsting m. m.; äfvensom

första särskilda utskottets utlåtande nr 9, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till understödjande af sjukkassor, *dels ock* en i anledning däraf väckt motion.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag tillåter mig härmed föreslå:

att å föredragningslistan till nästa sammanträde statsutskottets utlåtande nr 125 sättes närmast efter lagutskottets memorial nr 68;

att först bland två gånger bordlagda ärenden sättas andra tillfälliga utskottets utlåtanden nr 17, 20, och 18, bankutskottets utlåtande nr 40, första särskilda utskottets utlåtanden nr 4—8 samt näst därefter lagutskottets utlåtande nr 66;

att på föredragningslistan till plenum onsdagen den 22 maj jordbruksutskottets utlåtande nr 98 uppföres näst framför sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1;

samt att på föredragningslistan till fredagens plenum uppföras jordbruksutskottets utlåtanden nr 96 och 97.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Justerades fjorton protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 5,36 e. m.

In fidem

A. v. *Krusensstjerna.*
